

Mesék az írógépről

A méltóságos asszony

Irta

Szomaházy István

TARTALOM

A méltóságos asszony

- A nászút.
- Az esték.
- A meghívó.
- A Zuzmara-bál.
- Fekete kávénál.
- A bank előtt.
- A jégpályán.
- Az ostrom megkezdődik.
- Négyszemközt.
- Az első és a második.
- A főrendiházban.
- Az indus isten.
- Szalmaözvegység.
- Király Félix.
- A hatodfél-kilós úr.

A fátyolos hölgy

A pezsgő

A méltóságos asszony

A nászút.

A hotel portása, mikor a vendégeket az előkelő landauerből kisegítette, alázatosan a földig hajolt s mélyen megemelte aranyos sipkáját.

- Óh, a méltóságos úr, - mondta, miközben szolgálatkészen sürgött-forgott a kocsi körül. Nemcsak az az öröm látszott az arcán, hogy kedves vendéget üdvözöl, hanem az őszinte meglepetés is; hiszen a vezérigazgató karján eddig nem ezt a csillogószemű, rózsás teremtést látta, aki némileg bágyadtan, de boldog izgalommal állt az elegáns szálloda foyerjában.

Honti nyájasan intett a fejével s míg a komorna meg az inas a podgyász körül foglalatoskodtak, fiatalos jókedvvel súgta a felesége fülébe:

- Ez pompás hely, még a régi időkből ismerem. A régi, boldogtalan időkből...

Szerelmesen belekarolt a feleségébe, de nem folytathatta a törvényes flirtet, mert egy ünnepies megjelenésű úr, selymes gérokkban, kezében cilinderrel, hajlongva közelített feléjük. A maître de reception volt, aki egy futó pillantást vetett a kezében lévő szállodai tervrajzra, majd így szólott az orosz nagyhercegre hasonlító főpincérhez:

- Uraságoknak az első emeleti appartement-t fogja adni, a 42, 43, 44, 45, 46 és 47-et.

És Honti felé fordulva előzékenyen folytatta:

- Egy hálószoza, egy dolgozó, egy szalon, egy fürdőszoba s két helyiség a cselédségnek. Azt hiszem, hogy a méltóságos úr meg lesz elégedve...

Az aranyosipkás groomok elkalauzolták Hontiékát a liftig s két perc múlva a nászutas házaspár már ott volt a fejedelmi lakosztályban. Vilma bámulva és megbűvölve nézett körül: ekkora fényt még világéletében sohase látott. Csupa selyem, csupa csillogás, csupa mesebeli luxus ragyogott körülötte: pálmák, japáni ernyők, világos selyemfüggönyök, réz- és mahagóni-butorok, ezer drágamívű, művészi csecsebecse. Pár percig szinte álmodva állt az ezeregyéjszakai környezetben s csak akkor mosolyodott el, amikor a pincér végre távozott a bejelentő-cédulákkal s a komorna, meg az inas is magukra hagyták őket egy pillanatra. Akkor nagyot sóhajtott, majd elgondolkodva dőlt az állótükörnek, mely ott állott az öltözőszoba közepén.

- Egészen bizonyos, hogy nem álmodom? - susogta halkan.

Honti könnyes szemmel közeledett feléje, gyöngéden magához szorította, majd megindulva szólott:

- Nem álmodik, drágám, mindez komoly és gyönyörű valóság... És ha valaki hálás lehet ezért a valóságért, hát én vagyok az... Föl szeretnék kiáltani örömben, hogy maga itt van, egyedül van velem s minden szava, minden mosolya, minden mozdulata kizárólag az enyém... Ha tudná, mennyire tele van a szívem!... Lássá, nekem úgy tetszik, hogy az eddigi életem volt álom s csak most ébredtem föl az édes, a boldogító valóságra...

Hálásan megcsókolta a felesége kezét, majd egyszerre pajkos jókedv fogta el.

- Most azonban itt az ideje, hogy kényelembe helyezkedjék... Tizenkét óra a gyorsvonaton - ez nem csekélység... Én majd diszkrétül visszavonulok egy félórára - elhiheti, hogy nehezemre esik ez a diszkrétiség - s beküldöm a komornáját, hogy a segítségére legyen... Amúgy is itt az ideje, hogy a rendes délutáni imádságomat elmondjam...

Vilma csodálkozva nézett az ura szemébe:

- Maga délutánonkint imádkozni szokott?

- Reggel is, délután is, este is imádkozom... Mert csak így róhatom le hálámat a jó Isten iránt, hogy magát nekem adta...

A fiatal asszony tréfásan ütött mutatóujjával az ura orrára, aztán a tükör felé fordulva, kihúzta a kalaptűjét. Amint így, fölemelt karokkal, ott állott, karcsu termetével, a napsugárban aranyként csillogó szőke hajával, Honti magánkívül szólott:

- Milyen szép vagy s hogy dobog a szívem, amikor itt látlak... És még akadhatnak ostobák, akik azt mondják, hogy te csináltál szerencsét, amikor feleségül vettelek... Ha minden órában hétszer imádkoznám a jó Istenhez, akkor se tudnám neki kellőképpen meghálálni a szerencsémét...

A fiatal asszony meghatottan borult az ura nyakába, a szemét lehunyta, majd hizelkedve végigsimogatta a férfi arcát. És így suttozta:

- Gyerek vagy, nagy gyerek vagy, de talán még százszor jobban szeretlek, hogy ilyen vagy...

Levetette a selyem utazóköpenyét s egy pillantást vetett a hosszú szobasorra, melynek ezer nippje káprázatosan csillogott a nap gyöngéden beszűrődő sugaraiban. Aztán szerelmesen belekarolt az urába s egy jó és szerény kis feleség aggódalmával szólott:

- Nem gondolja, hogy túlságosan nagy ez a lakosztály? Ha én miattam választotta, hát elhiheti, hogy rosszul tette, mert nekem az egyszerűbb lakás is megteszi... Hiszen ilyen termekben valószínűleg csak az uralkodó hercegnők laknak...

Honti megölelte a feleségét s mosolyogva válaszolt:

- Édes kis szívem, legyen nyugodt; a maga viszonyai most már megengedik az ilyen fényűzést. Nem szép dolog a dicsekedés, de ki kell jelentenem, hogy én a legnagyobb fáradtsággal se tudom elkölteni az évi jövedelmemet... Akkor se tudom, ha maga mindig úgy fog öltözködni, mint az uralkodó hercegnők... Ne takarékoskodjék hát, mert becsületszavamra mondom, hogy abszolúte nem tesz nekem szolgálatot vele... Sőt akkor szerez örömet, ha igazán azokkal a szabókkal dolgoztat, akik vérbeli hercegnők toalettjeit készítik...

Csöngetett a komornáért s mégegyszer gyorsan megcsókolta a Vilma rózsás, gyönyörű arcocskáját.

- Gyorsan búcsuzkodjunk, mert Marie előtt úgy illik, hogy szertartásosan viselkedjünk... Pá, drágám, siessen az öltözködéssel, mert borzalmas dolog ám egy hosszú félórát egyedül lenni.

Átment a harmadik szobába, hogy a maga podgyászát rendezgesse. Vilma pedig egyedül maradt a besiető komornával. Amíg Marie, aki szintén szerelmes volt az úrnőjébe, ügyes készséggel szorgoskodott körülötte, a fiatal asszony szinte álmodva állt a nagy tükör előtt, mely pompás termetét visszاسugározta. Mily csodálatos, mily hihetetlen volt mindaz, ami negyedfél hónap alatt történt vele! Honti megjelenése a kenderutcai lakásban, az eljegyzés, a jegybenjárás napjai, a hivatalnokok üdvözlő deputációja, a bukéta, amit a cinikus Király Félix a meghatottságtól reszketve nyújtott át neki, e szavak kíséretében:

- Én az első perctől fogva bizonyos voltam benne, hogy így történik minden... Hiszen a Sorsnak is van annyi esztétikája, hogy a te bájosságodat milliókba foglalja...

Aztán a véletlen találkozások a fiúkkal, akik lelkesedve, de félénk tisztelettel köszöntötték, a séták a napsugaras utcákon, a fogat, melyet a vőlegény a rendelkezésükre bocsátott s az anyja kimondhatatlan boldogsága, amikor Honti egy napon szinte zavart pillantással vont a félre:

- Kedves mama, itt ez a könyvecske... A boltokban, ahol vásárolni fognak, ezekkel a csekkekkel fizessen... Csak arra kérem, hogy minél több pénzt adjon ki, mert nagyon megharagszom ám, ha holmi takarékoskodásokkal bajmolódnak...

És végül, a szabókkal, fehérnemű-boltosokkal, bútorkereskedőkkel, diszítőkkel való végtelen tárgyalások után, maga az esküvő a jezsuita templom ragyogóan kivilágított hajójában: a püspök gyönyörű beszédje (ő excellenciája volt valaha a Honti keresztapja), a pénzfejedelmek, a miniszterek, a politikusok, a szép asszonyok, akik zsufolásig megtöltötték a kis templomot s elbájolva, félhangosan suttozták a szertartás után:

- Milyen bájos, akárcsak Titánia királynő a *Szentivánéji álom*-ban... Ilyen menyasszony huszonöt esztendő óta nem volt Budapesten...

Csak akkor ébredt föl a kábultságából, mikor már ott ült a férjével a külön kupében s a vonat, hatvan kilométernyi sebességgel, robogott vele Olaszország felé az éjszaka sötétjében... Akkor az okos és józan Vilmát egy pillanatra különös elérzékenyülés fogta el; sírva borult a férje kezére s hálásan, mondhatatlan boldogsággal a szívében, rebegte:

- Igérem, hogy mindig jó és hűséges felesége fogok lenni...

Mindez most mégegyszer végigvonult a lelkén, amíg a komorna hízogó becézgetéssel forgolódott körülötte... De az álmodozásában most egyszerre megzavarta egy türelmetlen kopogtatás s Honti tréfásan átszólt a másik szobából:

- Még mindig nem szabad?

- De igen, - felelte Vilma, - most már bejöhök... A többit már maga előtt is elvégezhetem...

Tíz perccel később Honti és a felesége megjelentek a nagyteremben a table d'hôte-nál. Belépükre általános szenzáció támadt; mindenki meglepetve fordult az ajtó felé, hogy a gyönyörű asszonyt megnézzék... Az angol hölgyek a szemükhöz emelték lorgnettjüket, a kis missek lelkes áhítattal tekintettek rá, a porosz miniszter leejtette a villájáról az ecetes ugorkát, a világhírű zongoraművész szinte átszellemülve emelte föl havas fejét, a nyugalmazott tábornok pedig, aki az asztalfőnél prezideált, félhangon így szólott:

- Sapristi, ez már aztán beszéd...

Hontiék nem törődve az általános riadással, szerényen helyet foglaltak az asztalnál... A pofaszakállas pincér Vilma elé tartotta az ezüst leveses tálat s mély tisztelettel így szólott:

- Méltóságos asszony, parancsoljon...

Az esték.

A diner után, melyet a főszezonban, a szálloda pálmás terraszán szolgáltak föl, a társaság családias fesztelenséggel töltötte el a pihenésre szánt órákat; aki az unalmas színházi előadások után nem vágyakozott, vagy a tengerpart magányosságát többre nem becsülte a bizalmas hoteltársaságnál, az szivarozva csevegett a foyerben, vagy a bájos asszonyoknak udvarolt, akik ragyogó estély-öltözékekben, kacér mosollyal hallgatták a frakkos urak léhaságait... A társaság starja már a második napon Hontiné lett, aki valóságos rohamlépésekkel hódította meg az elegáns, nemzetközi semmittevőket...

Az egyik este, feketekávé után, valaki szóbahozta a modern költőket, s azt vitatta, hogy manapság nincsenek is többé igazi poéták... Legalább a hivatottak, a régi költők törvényes utódai, végképp kihaltak a folyton hidegülő világból... A társaság - inkább lustaságból, mint komoly meggyőződésből - helyeselte a szigorú ítéletet, de ekkor Vilma asszony szerényen megszólalt:

- Nincs igazuk... költői lelkek ma is élnek a földön... De nem kóborolnak többé a várudvárokra, hogy a hatalmas zsarnokoknak hizelegjenek... A költők ma már nem viselnek tollas barétot, hanem többnyire kifényesedett saccot, mert a szabók a költészetet még mindig nem tartják komoly mesterségnek... A költők nem a váraplakok alatt pengetik a lantjukat, hanem ötven forint havi fizetésért dolgoznak az ügyvédi irodákban, riportokat írnak a villamos elgázolásokról, vagy a falun, az Isten háta mögött élnek s a földet művelik... A várkisasszonyok viszont parkettes, fürdőszobás kastélyokban laknak, melyekbe a tudós elmék már bevezették a gőzfűtést és a telefont... De csak a forma változott, maga a költészet ott él a kiteszített szívében, akik ma is csak az ablaküvegen át nézik, amikor a föld kiváltságosai a tizenkétfogásos table d'hôte-nál ülnek... Költők ma is vannak és sohase is fognak kihalni, amíg virág, csillag és asszony lesz a világon... Persze nem azokra a költőkre gondolok, akik a saját fogatukon járnak, s igazgató-tanácsosi méltóságokat viselnek az előkelő bankokban...

- Hát milyenekre gondol? - kérdezte egy fiatal angol úr, aki a frakkjához sötétzöld csokrot viselt, azt állítva, hogy az lesz a jövő év divatja.

- Olyanokra, akiknek jóformán még a nevüket se ismerik... Ha nem untatom önöket, el fogok mondani egy kicsi verset, amit nemrégiben olvastam...

Viharos taps fogadta az ajánlatot s Vilma, szőke fejét a könyökére támasztva, halkán, a magasba szegzett pillantással, olyan hangon, mintha csupán önönmagának beszélne, előadta az ismeretlen poétája remekművét... Kétstrófás francia vers volt ez, egy szerelmes asszonyról, akit a nagy hajó örökre elvisz attól, akiért az életét is odaadná... Az asszony csöndesen nézi a fodrosodó hullámokat, melyek mind messzebbre-messzebbre viszik a virágos partoktól s míg körülötte a hajósok kiáltása, az utasok búcsúszava hangzik, halkán, könnytelen szemekkel mormolja: Adieu, szívem... Kétszer mondja ezt, minden drámai póz nélkül, míg a virágos part, a zajos kikötő elmosódik az alkonyat homályában.

A kis vers nem volt valami különös, de a Vilma ajkán csodákat művelt... Mikor reszketve, nagyanyilt szemével maga elé bámult s majdnem hangtalanul elsusogta a refrént, az angol hölgyek szeméből kicsordult a könny, a világhírű zongoraművész pedig végigsimogatta hófehér fűrtjeit... És egy öreg úr, az iztriai miniszterelnök, a ki valamikor húsz esztendővel ezelőtt, a század egyik leghíresebb békekötési okmányát fogalmazta, magán kívül ugrott föl a helyéből s megindulva a kezét nyujtotta a szép asszonynak:

- Oh, madame, milyen nagy művésznő kegyed... Csak egy asszonyt ismerek, akinek a szívedobogását is meghallom a színpadon s ez Duse Eleonora... Kegyed a második, aki a szívével tud beszélni...

Vilma asszony e naptól fogva a hôtél dédelgetett kedvencévé lett... Mikor reggel, rózsásan kipirult arcával a mindig szomorúan mosolygó Honti karján megjelent, a foyerban izgatott örömkítőrésekkel fogadták... Az urak virágokat raktak a lábai elé, az angol misszek ott simogatták, ahol hozzáfértek, az isztriai miniszterelnök pedig a karját nyújtotta neki, hogy a reggeliző terembe kalauzolja... Az öreg zongoraművész, aki a finom bókok nagymestere volt, lekötelező udvariassággal kérdezte:

- Madame-nak Lehmann a családi neve?

- Az, mester.

- Méltó név a legbájosabb asszonyhoz, akit hosszú pályafutásom alatt ismertem... Ugyebár a Leman-tótól kapta a nevét?... Annak is olyan a színe, mint a kegyed szemének...

A bókot hangos elismerés fogadta, mert az agg mester, mint a lapok újdonságrovata negyven éven át hirdette, egyike volt a legszellemesebb művészeknek... Ő volt az, aki annak idején rendes vendége volt a windsori kastélynak, egy bókja révén, amit a hatvanas években mondott a szeretetreméltó angol királynőnek...

Késő este, mikor a hôtél lármája lassanként elcsendesedett, Vilma asszony, a komornájával tartott bizalmas tête à tête után, könnyü pongyolában, mosolygó arccal kukkantott be a férjéhez, aki türelmetlenül várakozott rá.

- Meg volt velem ma elégedve? - kérdezte törlőzködő cica módjára, míg gyerekesen a Honti térdére ült.

A vezérigazgató bágyadtan nézett a felesége szemébe, nagyot sóhajtott, aztán álmodozva felelt:

- Azt kérdezi, meg voltam-e elégedve? Oh, ha csak sejtené is, hogy milyen büszke vagyok magára... Mindenkit meghódít... senki sincs, aki a legelső pillanatban meg ne szeretné... Büszke vagyok... és mégis valami nagy fájdalom fog el, amikor azt látom, hogy mennyire imádják... Ne higgye, hogy talán a féltékenység beszél belőlem... ilyesmire még álmomban sem gondolok... De néha úgy szeretném, ha senki se látná... ha a szépsége, a kedvessége, a drága pillantása egészen az enyém volna... Persze, ostobaság, amit mondok, hiszen nem kívánhatom, hogy mindenki elől elzárkózzék... sőt ha akarná, sem engedném, hogy megtegye... Annyi az egész, hogy végtelenül szeretem... Annyira szeretem, hogy szinte nem is merek hinni a boldogságomban...

Vilma gyöngéden megsimogatta a nagy gyermek forró arcát, szőkefürtös fejét az ura vállára hajtotta s csábító, mindent sejtető pillantással gügyögte:

- Ne féltsen... hiszen minden csak magáért történik... Ha szeretnek, azért vagyok oly boldog, mert tudom, hogy maga büszke a feleségére... Mindenkit meg akarok hódítani, az egész világot, csak hogy maga még jobban szeressen, mint ahogy eddig szeret...

Átkulcsolta a Honti nyakát, oly szenvedélyes erővel, hogy gyöngén megtűzött, aranyszőke haja zuhatagként végigomlott a vállán... És míg a férfi, a boldogságtól sápadtan, ott érezte a szíve fölött az asszony forró és reszkető testét, a pajkosan, szemérmesen lezárt szempillákkal súgta a fülébe:

- Még panaszkodol?... Hiszen este, mikor az idegenek magunkra hagynak bennünket, egészen a tied vagyok... Ne bántson, ha szeretnek és dédelgetnek... s csak arra gondolj, hogy ilyenkor egyedül leszünk... Mit törődöl a hideg nappalal, amikor az édes, a boldog, a gyönyörűséges este mindennap elérkezik a számodra?

Égő ajkát odaszorította az ura ajkára s Honti egy pillanatig úgy érezte, hogy meg kell halnia boldogságában... Aztán az ő arcát is előntötte a vér pirossága s magánkívül, a felindulástól remegve szólott:

- Milyen más vagy most, mint odahaza voltál, amikor kisleányos szorgalommal dolgoztál naphosszat az irodában... Hány asszony lakik benned?... Néha a félénk Grettchen vagy, néha a csábító, bibliai asszony, akiért meghalni is gyönyörűség... Mi vagy hát igazán, mondd meg nekem?...

Vilma nem felelt, hanem a két keze közé fogta az ura arcát és sokáig komolyan nézett a szemébe... Aztán lehajtva a fejét, ezt susogta:

- A tied vagyok... a mindened vagyok... elégedj meg velem...

A meghívó.

Egy délelőtt, mikor a reggeli postát szétosztották, a szolga egy formás levélkét tett a Király Félix asztalára. Finom, rendkívül elegáns levélke volt, oly arisztokratikus címírással, hogy Király Félix egy darabig szinte megilletődve nézegette.

- Vajjon kitől jöhet? - szólott magában tünődve. - Annyi bizonyos, hogy nem valami polgári asszony írta; csak úgy áradoz belőle a főúri szalónok parfume-je... Ha végre csakugyan belémszeretett volna egy vérbeli hercegnő...

Egy hirtelen mozdulattal felszakította a borítékot s szinte megdöbbenve bámult a névjegyre, mely a következő pillanatban eléje bukkant.

A névjegy egyik oldalán ez a sor állott:

Mme és msr. Honti.

A másikon pedig ez:

„Kedves Félix! Már bizonyosan hallottad, hogy szerdán megérkeztünk a nászutunkról. A külvilág számára természetesen még nem egzisztálunk, de te, aranyifjúság gyöngye, kivétel vagy. Ha bájos unokahugodat, mint fiatal asszonyt, látni akarsz, úgy vasárnap szívesen látunk ebédre. Idő: déli egy óra. Virág nem kötelező. A viszontlátásig - *Vilma.*”

Félix zsebredugta, majd újra kivette a névjegyét s ezt a műveletet vagy tízszer egymásután ismételte. És félóra múlva a bank összes osztályaiban, a levelezésben úgy, mint a könyvvezetésben, a folyószámlánál úgy, mint a titkárság kebelében lázasan, a nagy szenzációk izgatottságával ujságolták:

- Király Félix vasárnap délből a méltóságos asszonynál fog ebédelni... Bizonyos, hogy az atyaisten ő méltósága is tegeződni fog vele... Ennek a csirkefogónak ugyancsak jól meg van csinálva a karrierje...

Kipirulva, irigykedve beszéltek a meghívásról, majd a legtávolabbi osztályokból is átmentek egy pillanatra a levelezésibe, a hol Király Félix most már affektált hidegséggel fogadta a barátai gratulációját.

- Nagyszerű, hát mi különös van abban, ha a legközelebbi rokonukat meghívják? A vezér most már épp olyan rokonom, mint Vilma s csak természetes, hogy az asztaluknál is szívesen látnak. Honti különben, akármit beszélnek is róla a rossz nyelvek, tisztességes és szimpátikus fiú...

Per *fiu* beszélt a bank félelmetes elnökéről, míg a többiek, a gúnyos megjegyzéseiket elfojtva, helyeslőleg, majdnem áhitattal bólogattak... Félix, akit még tegnap senki se vett valami komolyan, akinek nem igen volt tíz forintig terjedő hitele s aki a bankban eddig a kedves és mulatságos clown szerepét játszotta, most egyszerre megnőtt, kiegyenesedett a szemükben; hiszen a hatalom káprázatos fényéből reá is esett egy sugárnyí... Akik eddig csak jóakaró lenézéssel beszélgettek vele, most tüntetőleg helyeselték minden szavát, hódoló tisztelettel beszéltek előtte a hugáról, akit maguk közt csak aféle női strébernek tartottak. Amíg pár héttel ezelőtt még ravasz kis macskának nevezték Lehmann Vilmát, most óvatosan ügyeltek, nehogy egy bizalmaskodó megjegyzést elejtsenek. Valósággal ijesztő volt, amint Oppenheim Gusztáv, aki előtt tekintély egyáltalában nem egzisztált s aki a jó Istent is csak per *öreg* emlegette, most előzőkenyen, majdnem funeratori komolysággal fordult Király Félixhez:

- Azt hiszem, hogy a méltóságos asszony pompásan füst, mint fiatal menyecske... Ezidőszereint egyáltalában a méltóságos asszony a legszebb nő Budapesten...

Rauch pedig, a börzei diszponens, aki a női nemről általában fölöttébb lenéző véleményeket táplált s aki kóros becsstelenségnek minősítette azt a szokást, hogy az asszonyokat a háremből kibocsájtják, sőt még azt is megengedik nekik, hogy a hivatalokban a férfiak helyét bitorolják,
- Rauch most édes mosollyal veregette meg a Király Félix arcát s a meggyőződés szent hevével szólott:

- Ő méltósága szerény állásában is példányképe volt a nemes és tiszteletet parancsoló nőiességnek... Én, ha emlékszenek rá, már akkor megmondtam, hogy eljön az idő, amikor helyét a társadalomban elfoglalja...

Rauch szentelően hazudott, mert ő ilyesmit sohase mondott; de a sunyi Király Félix, aki pokolian mulatott az általános konsternáción, helyeslőleg intett a fejével:

- Az már igaz, a cégvezető úr mindjárt megmonda...

Dél felé Rubin úr - aki addig valami fontos kiküldetésben járt - szintén megjelent a hivatalában, miután már a lépcsőn értesült a Király Félix szenzációs meghívása felől. A levelezési osztály főnöke, akit kedvetlen ábrázata miatt a bank fiatalossága maga közt Savanyu Sámuelnek nevezett, most ragyogó életvidámsággal jelent meg az alantasa íróasztalánál.

- Hát vasárnap nagy kanállal eszünk, fiatal úr? - mondta jókedvűen.

Félix szerényen bólintott, Rubin úr pedig kedveskedve megölelte s a tisztelet hamisítatlan hangján szólott:

- Ördögadta fickója, magának csak mindenben szerencséje van... Budapest legszebb asszonyánál ebédelni: bizony Isten, jól megválasztotta az unokahúgát...

Rubin úr később jó darabig ott járt-kelt a Félix íróasztala körül, sejtetve, hogy valami még fúrja az oldalát. Mikor a többiek lassanként eltávoztak, újra megszólította a méltóságos asszony unokabátyját.

- Fogadjunk, hogy nem tudja, mit nevetek?

- Mit, főnök úr?

- Eszembe jut az a délután, amikor Lehmann Vilma kisasszony először nálam járt. A bájos kis huncut kedvét találta abban, hogy velem kacérkodjék, de én, aki nem vagyok valami fiatal csirke, rögtön láttam, hogy kivel van dolgom... Látszólag úgy tettem, mintha belemennék a tréfába, de belsőleg így szóltam magamban: „Ennek a kis lánynak több az esze, mint az egész banknak... Ami a külsejét illeti, hát leány, még pedig aranyos leány, de az okossága, a jelleme egy férfié...” És elhíheti, hogy boldog voltam, mikor a kérését teljesíthettem.

Félix helyeslőleg intett.

- Óh, a főnök úr híres a szemérről, még pedig méltán... Régóta tudom, hogy mindenkivel tisztában van, akivel tíz másodpercig beszél...

Rubin úr megkínálta fiatal kollégáját egy cigarettával, miközben némi önérzettel szólott:

- Az bizonyos, hogy van egy kis emberismeretem... És ha jó szemre van szükségem, hát nem megyek érte a szomszédba...

Király Félixet, mikor vasárnap délben ujonnan vasalt Ferenc József-kabátjában, kezében néhány szál rózsával, a Honti-palota halljában megjelent, frakkos, aranygombos komornyik fogadta, aki mosolygva hámozta ki a kabátjából.

- A méltóságos asszony már várja a nagyságos urat... Erre méltóztassék... ide... a kis szalomba...

Félix dobogó szívvel lépett be az empire-butorok közé, de az izgatottsága rögtön elpárolgott, mikor Vilma a következő pillanatban eléje ugrott... Pajkos jókedvvel ugrott eléje, mint valami iskolásleány, aki most szabadult ki a szigorú igazgatónő kezei közül.

- Szervusz, már félóra óta várok rád... Szerettem volna pletykálni veled, mert az uram csak pont egyre jöhet haza... Jé, hát még virágot is hoztál, szegény fiú... Pedig harmincadikán, ahogy én ismerlek...

Kedvesen pukkerlizott s a virágot beletűzte az övébe, mely hófehér, indiai flanelbluzát hízelkedve körülfogta a derekán. Félix válaszolni akart a dátumot illető inszINUÁCIÓRA, de e pillanatban a sietségtől lihegő Honti jelent meg a kis szalon küszöbén.

- Elkéstem? - kérdezte szepegeve.

Udvariasan kezét csókolt a feleségének, aztán nyájasan parolázott Király Félix-szel.

- Isten hozta, végre hát én is meg fogok hallani néhány jó kuplét... Már értesültem róla, hogy maga a legjobb kómiKUS lenne Budapesten, ha véletlenül nem arra született volna, hogy a Közgazdasági Bankot föllendítse.

Félix irulva-pirulva hajlongott, Vilma pedig tréfásan rászólt az urára:

- Ne hozza zavarba a szegényt... úgyis azt hiszi, hogy én rágalmaZtam be... Csak nem fog talán kuplékat énekelni a vezérigazgatója előtt? Különben kikérem magamnak, hogy Félixet mint kómiKUST dicsérje, mert ő bankhivatalnoknak is tüneményes tehetség.

Honti csöngetett a komornyiknak, aki konyakot hozott és begördítette a dohányzóasztalkát - s Félix egy pillanatig kábultan meredt maga elé, mert úgy érezte, hogy hirtelen belecsöppent az ezeregyéjszaka hihetetlen álmvilágába... Oly furcsa és valószínűtlen is volt, ami történt vele: Vilma, aki még nemrégiben önkeZűleg söpörgetett az ágy alatt a kender-utcai lakásban, most egy párisi szabónő remekében dőlt az ébenfazongorának, a vezérigazgató pedig, a szédületes magasságban trónoló, misztikus ködbe burkolt vezérigazgató, akitől élet és halál, karriér és elzúllás függött, a saját kezével tartja oda neki a gyujtót, hogy a cigarettáját meggyújthassa... Nem csoda, hogy az élelmes Félix, aki a Közgazdasági Bank legnagyobb csirkefogójának hírében állt, pár percre elveszítette a hidegvérét s pirulva, zavarba jött diák módjára sütötte le a szemét a kis szalon szőnyegére...

A komornyik szerencsére jelentette, hogy az ebédet föltálaták s Vilma, oldalba böKve az unokabátyját, nevetve megszólalt:

- Tudja a jó Isten, micsoda szép lányon jár az eszed! Hát légy egy kissé udvarias és nyujtsd a karodat a háziasszonynak...

A bohém hang magához térítette Félixet; daliásan kiegyenesedett s míg a szeme fölragyogott a büszkeségtől, könnyedén mondta:

- Óh, kérlek...

Az ebéd fényes volt, az italok kitünőek, a kiszolgálás pedig egyszerűen fejedelmi, - de Félix, ha egy pillanatra föl is melegedett, csakhamar ismét visszaesett az előbbi zavarába... Hiába volt a Vilma minden jókedve és pajkossága: a derék fiú izgalma annál nagyobb lett, minél barátságosabb és fesztelenebb hangon beszélt hozzá a bank félelmetes atyaistene... De a zavara akkor hágott a tetőpontjára, mikor Honti fölemelte poharát és maga is meghatva kissé a pillanat ünnepies voltától, leereszkedőleg így szólott:

- Édes fiam, most már ne méltóságos urazz többet, mert megharagszom... A feleségem unokabátyja nekem is csak olyan kedves rokonom, mint neki... Mától fogva tegezni fogsz és ezzel vége...

Félix odaütötte a poharát a Hontiéhoz, míg Vilma csillogó szemmel szólott:

- Az uram már épp úgy szeret, mint én, hiszen annyi sokat beszéltünk rólad, amíg odavoltunk... Hiába adod hát a szentet, ő már az összes bolondériáidat ismeri...

Félix úgy érezte, hogy elsülyed zavarában s félig-meddig öntudatlanul ült az asztalnál, míg a komornyik nesztelenül ide-oda járt... Néha szólt valamit, amin a vezérigazgató nagyokat nevetett, de mindez úgy tűnt föl neki, mintha valami álombéli csoda játszódna le előtte... Csak akkor tért kissé magához, mikor Honti ebéd után megint fölkel a helyéből s mentegődözve így szólott:

- Nekem, fájdalom, futnom kell a Hungáriába, mert Rohrbach, a frankfurti kollégám, várakozik rám... De te csak maradj s mulatd a hugodat, hiszen a te vasárnapodat nem foglalják le az üzleti tárgyalások...

A fekete kávé megint a Vilma kis szalonjában szolgálták föl s Félix, kényelmesen hátradőlve, a háziasszony engedelmével rágyújtott a szivarjára... Mikor a gyufát bele akarta dobni a hamutartóba, a fiatal asszony mosolyogva rászólt:

- Várj, ne dobd el...

S kivéve a dobozból egy vékony, egyiptomi cigarettát, maga is hősiesen rágyújtott, miközben a füsttől hunyorgatva elnevette magát.

- Micsoda pofont kaphattam volna, ha a mama jelenlétében cigarettázom... De most azt tehetem, ami nekem tetszik.

Félix bámuló pillantást vetett a hűgára s az elragadtatás őszinte hangján szólott:

- Szavamra mondom, a cigaretta kitűnően illik az édes és huncut arcodhoz. S ha méltóztatol adni valamit az én szerény izlésemre...

A fiatal úr nem fejezhette be a mondatot, mert Vilma tágranyílt szemmel nézett rá s szinte megdöbbenve kérdezte:

- Hogyan mondtad?

S hiába várva a válaszra, a fejét csodálkozva megrázta, miközben a szeméből tavaszias jókedv sugárzott:

- Méltóztatol, - ugyebár így mondtad? Félix... kedves öregem... mégis csak nagyobb számár vagy, mint gondoltam... Mióta beszélsz olyan szertartásosan, mint egy spanyol udvarnagy?... Igazán azt hiszed, hogy én mássá lettem két hónap alatt?... Hát vedd tudomásul, hogy én most is csak a régi Lehmann Vilma vagyok s a nagy szerencse nem zavarta meg annyira a fejemet, hogy ilyen szörnyű tisztességre reflektáljak... Azelőtt úgy beszéltél velem, mint a jó pajtásoddal, - kikérem magamnak, hogy ezután is másképp beszélj... Sőt ha hónap végén ismét meg találsz szorulni egy kis polgári kölcsön miatt, hát épp úgy számíthatsz reám, mint a régi, boldog napokban...

A mutatóujjával ráütött a bátyja orrára, s ez a művelet annyira föllelkesítette Félixet, hogy majdcsaknem a könnyei is kicsordultak... És mámorosan, a meggyőződés őszinte hevével szólott:

- Úgy segítsen az Isten, hogy te vagy a legokosabb nő, akivel életemben találkoztam...

Vilma könnyedén vállat vont.

- Nekem mondd? Én sokkal jobban tudom, mint te... De most hagyjuk a bókokat, inkább azt pletykázd el, hogy a fiúk mit beszélnek rólam odabenn a bankban?... Bátran beszélhetsz, bizonyos lehetsz benne, hogy nem haragszom meg...

A Zuzmara-bál.

Honti egy délben titokzatos arccal tért haza a feleségéhez:

- Tudod-e, mi az ujság? - kérdezte Vilmától, aki puha selyempongyolájában megennivalóan bájos volt.

- Micsoda?

- Ma délelőtt deputáció járt nálam a bankban s arra kért, hogy jelenjünk meg a Zuzmara-bálon, amelyet e hónap harmincadikán rendeznek. Azt mondtam, hogy előbb veled fogok tanácskozni, de nem nyugodtak, amíg végre meg nem ígértem, hogy okvetetlenül elmegyünk...

- Mi az a Zuzmara-bál?

- Hát nem olvastál róla az ujságban?

- Tudod, szívem, hogy már két hete se volt a kezemben ujság... Amíg a berendezkedéssel egészen nem végzünk, kénytelen vagyok lemondani az irodalomról...

- A Zuzmara-bál, cicám, fényes multság lesz, melyet a fegyencek és egyéb gonosztévők gyermekei javára rendeznek. Két hét óta az egész város erről beszél, mert ilyen multság még talán sohase volt Budapesten... Az összes mágnáshölgyek megígérték, hogy ott lesznek s gondolhatod, hogy az előkelő polgári asszonyok se maradnak otthon... A bál neve onnan ered, hogy mindenki aféle télies, tündérmese-kosztümben jelenik meg... A bálterem fenyőerdőt fog ábrázolni, havas, zuzmarás fákkal s az ágakról lecsüggő jégcsapokkal. A rendezőség már a királynál is járt s ő felsége szintén megígérte, hogy ott lesz... Így tehát sürgősen intézkedned kell, drágám, hogy a jelmezed idejére elkészüljön...

Vilma mosolyogva rázta meg a fejét.

- Nem lenne okosabb, ha szépen idehaza töltenénk azt az estét is? Hiszen tudod, hogy nem kívánkozom semmi multság után...

- Megígértem, hogy elmegyünk, hát most már hiábavaló a habozás... Aztán meg nem is akarom kitenni magamat annak a pletykának, hogy féltelek... Még azt találnák hinni, hogy elzárlak a világ elől...

Vilma hízelkedve kuporodott az ura ölébe s gyerekes naivsággal szólott:

- Ha te mindenáron azt akarod, hogy az egész világ belémszeressen, hát én nem bánom...

Másnap reggel a szobaleány megjelent a Korona-utcában az öreg nagyságos asszonynál (mert Lehmanné a leánya házassága óta odaköltözködött) s átadta a méltóságos asszony üzenetét, hogy a kedves mama okvetlenül készüljön el tizenegy órára, mert együtt fognak elmenni a Maison Grünfeld-be. Az öreg nagyságos asszony, félig boldogan, félig megbotránkozva csapta össze a kezeit:

- Csak nem akar megint új toaletteket csináltatni magának? Hiszen annyi a ruhája, hogy akár hatvanéves koráig is pompázhatna velük...

A szobaleány, aki odahaza hódoló tisztelettel beszélt az úrnőjével, de itt, az öreg nagysága házában, fesztelenül, szinte otthonosan érezte magát, nevetve intett a kezével.

- Ojjé, kezét csókolom, számít is a méltóságos asszonynál egy-két új ruha... A méltóságos úr tejbe-vajba füröszténé s akár színaranyból is csináltatna neki ruhát, ha úgy akarná...

Tizenegy órakor Vilma fölcsengetett az édesanyjáért s a fekete selyemruhás, elegáns öreg asszonyságot elvitte a kocsiján a Maison Grünfeld-be, Budapest legelőkelőbb divatüzletébe, ahol a mágnásasszonyok és a milliomosnék dolgoztatnak. A tárgyalás oly sokáig tartott, hogy Hontiné csak két óra táján tért haza s az urát már ott találta az ebédlőben.

- Nem gondolod, hogy gyanús ez az elmaradás? - szólt Honti, amíg a feleségének kezét csókolt.

Vilma, aki szinte kipirult a sietségtől, lihegve dobta le a kalapját és a bundácskáját.

- Optimista vagy lelkem, ha azt hiszed, hogy udvaroltattam magamnak... Sokkal rosszabb dolog történt rád nézve: harmadfél óráig voltam a Grünfeldné szalonjában... Ez pedig, amint tudod, méregdrága multság.

Ebéd alatt, mikor Honti lázasan érdeklődni kezdett a felsége kosztümje iránt, Vilma hamiskásan rázta meg a fejét.

- Óh persze, még csak az kellene, hogy előre eláruljam a titkomat... A kosztümömet csak a multság estéjén fogod meglátni, előbb egyetlen nappal se... De annyit elárulok, hogy oly szép leszek, mint valami tündérkirálynő...

Hogy Vilma, ha tréfált is, de igazat beszélt, fényesen kiderült a Zuzmara-bál estéjén, amikor az öltözőszoba ajtaja egyszerre föltárult s a fiatalasszony, háttérben a szobaleányaival, mosolyogva, égő arccal, szépsége és ifjúsága egész tündöklő mivoltában jelent meg várakozó férje előtt s bájosan pukkerlizva szólott:

- Nos, hát tetszem-e magának, kis uram?

Honti tágranyílt szemmel bámult rá - s míg a szíve dobogni kezdett a gyönyörüségtől, halkán felelt:

- Hogy tetszel-e? Oly szép vagy, hogy szinte nem is merlek elvinni az emberek közé. Hiszen akinek szeme van, az okvetetlen beléd szeret... Igazat mondtál a minap; oly szép vagy, mint valami tündérkirálynő...

Odarohant a feleségéhez, hogy a keblére szorítsa, de Vilma gyöngéden elhessegette magától.

- Jézuskám, csak nem akarod tönkretenni a frizurámat? Az ölelést majd akkorra hagyjuk, ha a bálból hazajöttünk...

Amíg az inas leszaladt, hogy a fogatot a lépcsőház elé dirigálja: Honti szerelmesen, szinte áhítatos pillantással nézte a feleségét... És egyszerre úgy érezte, hogy álmodik: a csillár fényében úszó szalon eltűnt előle s ő megint, mint annyiszor, ott van kicsike gyerekszobájában, a szülői ház födele alatt, ahol egy sápadt asszony oly szeretettel, oly féltékeny gonddal dédelgette... Akkor, hálós ágyacskájában, mikor az éjjeli mécs szelid világa reszketett a csöndes szobában, gyakran felriadt pihenéséből s úgy rémlett neki, hogy a képeskönyvei hirtelen megelevenednek s a mesék tündérei ott rajzanak fölötte a levegőben... Ime, most visszatért a gyermekkori álomlátás: Csipkerózsika, mohos fátyolruhácskájában, hajában csillogó szentjánosbogarakkal, melyeknél csak nagy gyermekszemei fénylenek jobban, itt áll előtte és szeretettel reája néz... És Csipkerózsika, a mesebeli Csipkerózsika, most már mindörökké az övé...

Az inas visszatért és jelentette, hogy a kocsi indulásra készen áll... Vilmának a szobaleány a nyakába segítette a belépőjét s Honti is fölvette a kabátját. És a kocsi gyors galoppban megindult a homályos liget felé.

Mikor megálltak s a Vilma bolyhos belépője a villamos ívlámpák hófehér világosságában láthatóvá lett, a piros szőnyeggel leborított lépcső két oldalán halk éljenzés hangzott föl... A

fiatal asszony kíváncsian nézett körül s egyszerre megismerte a régi barátait: Oppenheim Gusztávot, Sători Bandit, a hebegő Wolf Jenőt, Cauders Félixet, meg a többieket, akik a régi, jó időkben testületileg szoktak várakozni rá a Zrinyi-utca szögletén... Akkor jó pajtás módjára parolázott velük, most diszkrétül megbiccentette feléjük a fejét, de kék szemei mosolyogva, derűsen pillantottak a fiúkra... Annyi meghittséggel, a régi cimbora annyi szeretetével nézett rájuk, hogy mindannyian egyszerre belébolondultak megint... Semmit se szólt, de az édes, a jókedvű, az okos szeme mintha érthetően ezt mondta volna:

- Most kissé szertartásosan kell viselkednem, mert az ember, hiába, tartozik valamivel a társadalmi állásának... Egy méltóságos asszony végre is nem állhat meg a lépcsőházban, hogy a bankbéli pletykákról kérdezősködjék... De ha tölem függene, fiúk, bizony Isten a nyakatokba borulnék...

A Vilma szemei nem folytathatták tovább ezt a néma beszédet, mert a frakkos rendezők sorából most hirtelen kilépett egy rendjeles, idősebb úr, s udvariasan meghajolva így szólott:

- Csertő...

Honti kezet rázott az idegen úrral s magyarázólag fordult a feleségéhez:

- Báró Csertő Béla, a bál elnöke, édes szívem... A nevét bizonyosan jól ismered...

- Óh, ki ne ismerné a báró úr nevét, - szólt Vilma nyájasan, miközben keztyűs kis kezét befűzte az elnök karjába.

Csertő bárót valóban mindenki ismerte Budapesten: az öreg úr, akinek négyezer forintos évjáradékán kívül egyáltalában semmi vagyona se volt, évtizedek óta az élén állt minden jótékonysági mozgalomnak s szinte fiatalos rugalmassággal gondoskodott róla, hogy nevét az ujságokban kolportálja... Afféle önzetlen stréber volt, aki megelégszik annyival, hogy mindenki ismeri s ezért főképp a fiatal ujságíró-nemzedékkel ápolta a barátságot és a jó viszonyt.

A báró bekalauzolta Vilmát a nagy terembe, ahol egyszerre minden szem feléje fordult: oly szép volt, hogy Honti szinte szégyenkezve ballagott utána. A gyönyörűen földiszított helyiség zsúfolásig tele volt már vendégekkel; a művészileg imitált, havas fák között, melyeknek ágairól hatalmas jégcsapok csüggték le, zöldszakállu gnómok, komikus erdei manók, bundás jégsarki utazók sűrögtek-forogtak s a tömegeből itt-ott frakkos, dekorált urak, magasrangu katonák bukkantak elő, akik koruknál fogva már nem tartották kötelezőnek magukra, hogy jelmezt öltsenek... A falak mentén, a jégszövetekkel letakart karosszékekben, az asszonyok csillogó sokasága foglalt helyet: tündérek, aranyhaju Loreleyk, moszatos ruháju sellők, cárnők fejedelmi prémpalástban s egzotikus, grúz hercegasszonyok, ezüstös derekában, fejükön festői fátyollal... A stílszerűség talán hiányzott az ünnepről, de a látvány mégis mesészerűen kábító volt... Vilma bámuló szemmel nézett körül s ámulva szólott a gavallérjához:

- Gyönyörű!

- Ugy-e, hogy szép, ugy-e, hogy nem mindennapi látnivaló?... És lássa, méltóságos asszony, ebben a nagy sokaságban maga a legszebb...

A katonabanda most megszólalt az emelvényen s a jégvirág fehér fái közt egy keringő édes dallama suhant végig... Vilma fölvette a legyezőjét, de mielőtt ideje lett volna rá, hogy az égő arcát lehűtse, egy fiatal főkavadász mély tisztelettel meghajolt előtte:

- Szabad kéchnem, méltóságos asszonyom?

Cauders László volt, a Közgazdasági Bank grandseigneurje, a milliomos-családból származó, madármellű kis neuraszténikus, aki minden második héten kétségbeejtette a familiáját egy-egy új messaliencia tervével, de aki most, hihetetlen következetességgel, még mindig szerelmes volt Lehmann Vilmába...

A fiatal asszony mosolyogva intett s a következő pillanatban végigsuhant a nagyterem parkettjén... A tánc kimondhatatlan élvezetet szerzett neki, a szíve dobogott, az arca szinte lázban égett, de azért jól hallotta a bámuló fölkiáltásokat, melyek körülötte hallatszottak:

- Nézze, mily bájos, mily gyönyörű teremtés... Az igazi Csipkerózsika aligha lehetett szebb nála... Mintha egy angol képekönyvből ugrott volna ki a táncterem parkettjére...

Amikor az idegbeteg fókavadász karján a helyére visszatért, nagy meglepetés várakozott rá: az ura jókedvűen beszélgetett Karnevál herceggel... Azzal a Karnevál herceggel, aki oly sűrűen szerepelt a hatvanas évek báli tudósításaiban, de akiben most dobogó szívvel ismerte föl Szentgróthy grófot, az egykori udvarlóját.

- Ne nevéssen ki, - szólt Szentgróthy gróf, míg derűs arccal kezét nyújtott neki, - néha a vén embereknek is joguk van ahhoz, hogy maskarát csináljanak magukból...

Vilma szó nélkül biccentett a fejével, - egyszerre oly elfogulttá lett megint, mint valaha, tizenöt éves bakfis korában... Mindenkivel szemben meg tudta őrizni a nyugalmát és a felsőségét és most mégis zavartan sütötte le a szemét... Már-már érezte, hogy nevetségessé válik s idegenszerű hangon, tettetett könnyűséggel szólott:

- A kegyelmes úr, mint vén ember, ez nagyon jó...

A gróf kómikus grimaszt vágott s tréfás sóhajtással válaszolt:

- Fájdalom, ebben én vagyok a legilletékesebb... Az arc még hazudhatik, méltóságos asszonyom, de a közérzés sohasé hazudik... Már pedig ami az én úgynevezett közérzésemet illeti...

Lemondólag intett a kezével, de egyszerre csak megváltozott az arca: Honti ugyanis egy pillanatra eltávozott, hogy az öreg Wachsmann bárót, a Magyar Bank elnökét üdvözölje... Szentgróthy gróf hirtelen közelebb lépett Vilmához s a szemébe nézve komolyan kérdezte:

- Nagyon boldog?

És Vilma, aki eddig leányosan ügyetlen és elfogult volt, most bátran fölemelte a tekintetét s nyugodtan, szinte tüntetőleg válaszolt:

- Nagyon boldog vagyok, gróf úr... Az uram a legjobb és a legderekabb ember az egész világon...

Szentgróthy gróf mintha gúnyosan mosolygott volna, de Honti újra visszatért s ez megakasztotta a további beszélgetést... A vezérigazgató nagy boldogságában nyájasan megölelte a grófot.

- Nagyon örülnék, ha a kegyelmes úr egyszer megtisztelne bennünket... Például talán holnap, ebéd után, egy csésze feketére...

A feleségére nézett s csodálkozva látta, hogy a Vilma arca komoly, majdnem barátságatlan... De a következő pillanatban már az ő vonásai is kiderültek s szeretetreméltó mosollyal szólott:

- Nagyon kedves volna, ha eljönne hozzánk...

Fekete kávénál.

Mikor a fekete kávéval és konyakkal végeztek s Honti, egy rugó megnyomásával, kitérte vendége előtt a dohányzóasztala kincseit, Vilma fölemelkedett a helyéből, s így szólott kacéran az urakhoz:

- Én most vissza fogok vonulni, mert úgyis tudom, hogy az asszonyokról meg a kártyáról beszélnek. Ebéd után, úgy hallottam, minden férfi az asszonyokról beszél s én, mint udvarias háziasszony, nem akarom önöket zavarni a mulatságukban...

Mosolyogva búcsút intett az aranyszőke fejével, de Szentgróthy gróf hangosan elnevette magát.

- Vallja meg őszintén, hogy a füst miatt akar elmenekülni innen... Csak nem képzelem, hogy mi ketten az asszonyokról beszélünk? Az ura azt se tudja, hogy más asszony is van a világon - bizony Isten, ez nagyon könnyű neki - ami pedig engem illet, én, fájdalom, már csak a képtári hölgyek iránt érdeklődöm. Az ember, egy bizonyos koron túl, egy szép képet többre becsül, mint egy eleven asszonyt...

- Igen, csak az a kérdés, hogy mit ért a kegyelmes úr ama bizonyos kor alatt?

- Hogy mit értek? Istenem, ez nagyon is relativ dolog, méltóságos asszony. Volt egy barátom, aki nyolcvanhat éves korában szeretett bele egy huszonkét esztendő leányba - az öreg Leonhardt báró, a volt madridi nagykövet - de sokkal többen vannak, akik a negyvenötödik évükön túl hasonlíthatatlanul inkább vágyódnak egy jó szakácsra, mint egy szeretetreméltó barátnőre... Az a kor, amelyikről én beszélek, akkor áll be, amikor az ember már csak az úgynevezett erkölcsi diadalokra utazik...

- Mi az az erkölcsi diadal?

- Várjon, méltóságos asszonyom, majd mindjárt meg fogom magyarázni a szavaimat. Nem veszi rossz néven, ha egy kissé szabadabban beszélek, mint ahogy illenék?

- Kérem, én már végignézttem az összes francia bohózatokat...

- Helyes, akkor képzelje, hogy most a színházban ül s nem egy köszvényes, öreg gróf beszédét hallgatja, hanem a Bissonét, Feydeauét vagy a többi lipót-köruti szerzőét... Tehát a fiatal ember és a vén ember közt szerelem dolgában lényeges a különbség...

- És pedig?

- A fiatal ember, még a legkomolyabb is, néha egyszerre úgy érzi, hogy az élete üres és unalmas... Az utcán tavaszi szellők áramlanak feléje s a szürke, rideg, otromba házak közül hirtelen nyíló rózsák illata csapja meg, a vére lüktetni kezd, a szíve dobog, az idegei remegnek a felindulástól s mindenütt szőke meg barna asszonyi fejeket lát, amelyek csábító mosollyal tekintenek rá. Egyszerre csak megejtí az asszony titokzatos varázsa s a gyönyörűségtől szinte borzongva gondol egy magányos fészekre, ahol valaki szenvedélyesen reája borul... És az utcán, a klubjában, sőt Afrika sivatagain is az édes, a karcsu, a simulékony, a szerelmes asszonyról álmodozik, a forró, a fehértestű asszonyról, aki épp úgy ég, épp úgy lángol, mint ő... Nézze meg a tudóst, aki otthon matematikai tantételekkel bibelődik, az orvosdokort, aki a boncolóasztal mellől jön, a világutazót, aki vad törzsek közt kóborol, a diplomatát, a politikust, az aszfaltbetyárt: mindannyi remegve gondol hirtelen egy gömbölyű női karra, mely hizelkedve fonódik a nyaka köré... És a dicsőségét, a vagyonát, a hírnevét, sőt az életét is kockára teszi valamennyi, csak hogy egy asszony a fülébe súgja, hogy: eljövök hozzád...

- És az öreg ember? Azt már ezek az érzelmek nem bántják többé?

- Százszor inkább bántják, mint a fiatal. Méltóságos asszony, most egy csúf leleplezést fogok tenni: ne higgyen a tiszteletreméltó bácsiknak, akik hófehér szakállukat simogatva a patriárák nyugalmaival tekintenek a bűnökben tobzódó világra. És ne higgyen azoknak se, akik még csak deresedő fővel képviselik az erényt és a józanságot... A tiszteletreméltó bácsik ugyanis agyafurt huncutok, akik csak a látszat kedvéért adják a földi hiúságoktól megtisztult szentet. Ha látná, hogy az ő vén szívükben micsoda ijesztő forradalom tör ki néhanapján!... Azt mondják, hogy csupán egy jó szivar, meg egy jó ebéd érdekli őket? Ne higgyen nekik... Egy szerelmes szóért a legjobb lakomát is otthagynák, egy légyottért pedig talán az egész életükre lemondának a dohányzásról...

- Eszerint az egyik tizenkilenc, a másik egy hijján húsz... Vagyis a kegyelmes úrnak az a teóriája, hogy az öreg ember, meg a fiatal ember közt szerelem dolgában egyáltalában nincs különbség...

- Égbekiáltó különbség van, méltóságos asszony... Ha megengedi, el fogom mondani azt a kis történetet, amit Rajeczy Zsigmond, a birtokos szomszédom mesélt a minap, mikor a vicinálison együtt utaztunk Német-Komlósra...

- Valami pikáns történet?

- Nagyon tanulságos történet. Rajeczy Zsiga már aféle jó ötvenes, de úgy szemre nem igen látszik többnek negyvennégyénél... Valamikor nagy szerencséje volt az asszonyok körül, mert bár többnyire odalenn él a pusztáján, jobban tud a nők nyelvén, mint akárhány budapesti zsúrlovag... Finom, elmés és kedves úriember, akiben egy szemernyi sincs a parlagi birtokos izléstelenkedéseiből... Egyidőben ő volt az előkelő társaságok lelke, most évszámra se mozdul ki a tanyájából, hacsak télen nem, amikor mégis elfogja a honvág a frakkos, feketecsokros emberiség iránt... Vagy inkább - legyünk őszinték - a meztelenvállu asszonyok iránt, akik selyemcipőket hordanak és húszforintos angol parfume-öt csöpögtetnek a ruhájukra... „A múlt évben - mesélte nekem a vicinálison - majdnem két hónapig Budapesten kószáltam. Délutánként az asszonyokat gardiroztam a jégre és a cukrászdába, este a házibálokon udvaroltam, éjjel kártyáztam a kaszinóban, délelőtt pedig aludtam, mint minden jóra való pesti úr... Valami vacsorán összeismerkedtem egy nyírségi özvegyel, egy szóke, huszonhét esztendőss asszonykával, aki két évig szigorú magányosságban viselte a gyászát, de most annál szilajabban kíváncsított ki belőle a temperamentuma és a fiatalsága... Bolondos, jókedvű és szellemes teremtés volt, aki engem, vén csacsit, érthetetlenül megtisztelt a jóakarásával... Annyira megtisztelt, hogy teljesen kiforgatott magamból... Mindig a szoknyája után futkostam s három heti ismeretség után azzal a szemtelen kíváncsággal álltam elő, hogy hívjon meg egy csésze teára a zsófia-utcai kis palotájába... Nem haragudott meg, hanem kinevetett. Vagy két-három héten át folyton zaklattam a csésze témért, annyira zaklattam, hogy végre kivett az erszényéből egy forintot s így szólt hozzám: Látom, hogy nem tudok magának ellentállani, hát itt a pénz, igyék ma egy csésze teát az én költségemre a kaszinóban... Ez a malícia csak annál jobban izgatott s most már mind makacsabban ragaszkodtam az ostoba ötletemhez... Az asszonyka pokolian jól mulatott rajtam s már-már elhatároztam, hogy hazautazom a tanyámra, amikor egy este, a Mücsarnokban, míg a katonabanda a Carmen-t játszotta s kettecskén ültünk a nyolcméteres Riche-kép mellett, a jókedvű kis barátnőm egyszerre csak nagy komolyan néz a szemem közé s olyan furcsa hangon, melyet sohasem hallottam még tőle, hirtelen csak így szól hozzám: „Hát annyira kíváncsodik az után a tea után?” „Óh, de mennyire!” - szóltam, míg a szívem kalimpálni kezdett az izgatottságtól. A szóke gyerekasszony erre úgy tesz, mintha a Riche-képet nézné, aztán félhangon ezt súgja a fülembe: „Jöjjön el hozzám holnap este kilenc órákor... Kap egy csésze teát, de meg kell ígérenie, hogy tisztességesen viselkedik.” Csak

nehezen álltam meg, hogy el ne kurjantsam magam örömben s alig vártam, hogy végre egyedül lehessenek a boldogsággal. Tizenegy felé végre hazakisértem őket s szokásom szerint fölnéztem még a kaszinóba... Jó ideig ott ógyelegtem a kártyasztalok körül, de éreztem, hogy talán belebetegszem az izgatottságba, ha a sikeremet valakinek el nem mondhatom... Tudom, hogy ez alávalóság, de hidd meg, hogy a férfiak kilencven százaléka ilyen... Az egyik asztalnál ott kibicelt az öreg Bertalan doktor, a nyugalmazott törzsorvos, aki megcsontosodott agglegény s így a legtöbb éjszakáját ott tölti a játékosok háta mögött... Belekaroltam a csendesen szivarozó vén doktorba s azon melegében elmondtam neki, hogy milyen szerencse ért... Az öreg úr megrázta a kezemet, de a pillantásán meglátszott, hogy kissé ostobának tart... Ő mindenkit ostobának tart, aki a grófné meg a szobaleány közt különbséget tesz, s aki nagyra van vele, hogy egy előkelő úriasszonyt meghódított... Másnap már ebéd után fölnéztem a kaszinóba s hét felé belekeveredtem valami kártyapartieba... Sokat nyertem s mivel nem akartam, hogy csúnya játékosnak nézzenek, hát gavallérosan addig játszottam, amíg a partnereim kivánták... Egyszerre csak észrevettem, hogy az öreg Bertalan doktor kiveszi az óráját, megcsóválja a fejét, aztán hol reám néz, hol az órára... Nem igen vettem rá ügyet, hanem tovább osztottam... Vagy félóra múlva a doktor megint megnézi az óráját, aztán furcsa hangon így szól hozzám: „Tudod hány az óra?” - „Hány?” - kérdeztem. - „Féltíz múlt tíz perccel.” - „Nos?” - „Nincs neked valami sürgős dolgod valahol?” - „Nincs nekem, bátyám!” - „Gondolkodj csak egy kissé”. - Kíváncsian nézek rá, aztán megcsóválom a fejemet. „Biz én hiába gondolkodom”. - A doktor erre félrehív, aztán megbotránkozva ezt mondja: „Elfelejtetted, hogy ma este kilenc órakor egy csésze teára vártak valahol?” - „Dehogyan is felejtettem”. - „És nem mégy el?” - „Miért mennék?” - „Azt kérdezed, hogy miért mennél?” - „Persze, hogy azt.” - Az öreg úr úgy néz rám, mintha azt hinné, hogy megbolondultam. „De hiszen tegnap magadon kívül voltál a boldogságtól, hogy az a szép fiatal asszony légyottot adott neked... És most nem akarsz elmenni a légyottra?” - „Nem, kedves bátyám, eszembe se jut, hogy elmenjek... Az én korombeli férfiak már nem a légyottra kíváncsognak, hanem arra a diadalra, hogy egy szép asszony légyottot ígérjen nekik... Nem a szerelem tesz bennünket boldogokká és büszkékké, hanem az a tudat, hogy még szerelmet tudunk ébreszteni egy fiatal teremtésben... Talán az életünket is fölládoznók, hogy egy légyottot kicsikarjunk, de egy kártyapartiet se áldozunk föl, hogy a légyottot betarthassuk... Minek is?... A mi álmaink csak addig a pillanatig terjednek, amíg egy bájos asszony a boldogító igent kimondja... Valamikor szerelmes szavakra, forró ölelésekre, szenvedélyes csókokra vágyakoztunk, most már tökéletesen kielégíti a hiúságunkat, ha erkölcsi diadalt arathatunk...”

- Ime, méltóságos asszony, a Rajeczy Zsiga kis története... Tanulságos történet, mert szembe-tűnően kiviláglik belőle, hogy az öreg ember érzései csak külsőleg hasonlítanak a fiatalok érzéseihöz... Szomorú dolog, de fájdalom, mi már csak az erkölcsi diadalokra utazunk...

A gróf szerényen meghajolt, Honti udvariasan bólogatott, Vilma pedig egy pillanatig fürkésző arccal tekintett a vendége szeme közé... Miért tüntette föl magát Szentgróthy ilyen ártatlannak? Miért akarta azt a látszatot kelteni, hogy ő már egy asszonyra se lehet veszedelmes többé? Miért adta mindenáron a megrokkant, fogatlan tigris? Az okos Vilma, tisztában volt vele, hogy ilyen színben egy férfi se tünteti föl magát ok nélkül s mivel több volt az emberismerete, mint a legtöbb hazai drámaírónak, csakhamar belátott a Szentgróthy furfangos lelkébe... És a mig szendén, bájos mosollyal hallgatta a férfiak csevegését, a lelke mélyén így szólott:

- Ezt a kis történetet nem nekem mondta el, hanem a naiv, hiszékeny uramnak... Még a gyanúját is el akarja hárítani annak, hogy veszedelmes tudna lenni; így akar módot találni arra, hogy velem a kedve szerint pajtáskodhassék... Ami az uramat illeti, nála alighanem el is érte a célját, de én, kegyelmes úr, valamivel keményebb dió vagyok, mint gondolni méltóztatik... A

kis adomácskái igen elmések, de adomákkal csak aktiv diplomatákat lehet elbolondítani, nem pedig felnőtt és épeszü asszonyokat...

És lekötelező szeretetreméltósággal fordulva Szentgróthy felé, gyerekes naivsággal mondta:

- Meséljen valamit a kegyelmes úr Szent-Pétervárról, ahol, úgy tudom, évekig tartózkodott...
Mily gyönyörűek lehetnek a havas utcák, melyeken aranyos szánkók suhannak végig!...
Meséljen valamit a hercegnőről, akiknél bizonyosan rengeteg erkölcsi diadalt aratott...

A bank előtt.

Egy este, hat óra tájban, elegáns batár állt meg a Közgazdasági Bank kapuja előtt s Mészáros, a portás, aki rögtön megismerte a vezérigazgató kocsiját és lovait, mély meghajlással nyitotta föl a batár üvegajtáját.

- Parancsol a méltóságos asszony? - kérdezte Vilmától, aki drága szilskinkabátjában, fején kokett kis téli kalappal, dőlt a batár sötétkék támlájára.

Vilma mosolyogva üdvözölte a portást, aki valamikor állandóan kitüntette a jóakaratóval.

- Hogy van Mészáros úr, remélem nagyon jól? És a felesége, meg az aranyos leánya? Ha megint eljövök, majd hozok a kicsikéjének egy nagy francia babát, amelyik behúnyja a szemét, ha lefektetik... Itt van még az uram?

- Igenis, méltóságos asszony, még odafönn van...

- Akkor telefonáljon föl neki, hogy a kapu előtt várom...

A portás beszaladt a fülkéjébe, míg az inas ismét becsukta a batár ajtaját. Vagy öt perc múlva a vezérigazgató már örvendező arccal szorítgatta a felesége kezét.

- Mi történt, hogy te idejöttél a bankba? Csak nem éreztél megint honvágyat a régi hivatalod után?

Vilma megbotránkozva rázta meg a fejcskáját.

- Hallatlan, hogy milyen könnyelmű, milyen vigyázatlan vagy... Ki hallott olyat, hogy valaki kiskabátban jön le januárban az utcára?... Sándor, szaladjon csak föl gyorsan a méltóságos úr télikabátjáért...

S míg az inas lihegve sietett föl a lépcsőkön, Vilma kedveskedve csinált helyet az urának a kocsiban.

- Ülj addig ide, mert olyan influenzát kapsz, hogy egész télen se hevered ki... Még csak az kellene, hogy beteg légy. Így, és most csukd be a kocsiját... Tudod, hogy miért jöttem?

- Miért, lelkem?

- Magammal foglak vinni a cukrászdába, hogy velem ozsonnálj... Elvégre nem járja, hogy örökké csak egymagamban lássanak... Ha már olyan szerencse ért, hogy Hontí méltóságos úr feleségül vett, hát a világ előtt is hancegni akarok az urammal... Aztán meg az se való, hogy te mindennap egész késő éjszakáig rontsad idebenn az idegeidet... Ha a hivatalnokaid el tudnak menni hat órakor, hát a vezérigazgató is megengedheti néha magának, hogy a szórakozásra gondoljon...

- A hivatalnokaim, cicám, sokkal nagyobb urak, mint én vagyok... Azt hiszed, nem sokkal szívesebben mennék veled a jégre és a cukrászdába, mint hogy késő estig a lámpavilág mellett rontom a szememet?... De a részvényesek, fájdalom, abban a babonás hitben élnek, hogy a vezérigazgató az egész intézet esze... Magunk közt szólva, nincs igazuk, de erről nem szabad felvilágosítani őket.

- Hát nem jössz velem? - kérdezte Vilma szigoruan.

- Még vagy negyedóra betelik, amíg az aláírásaimmal végzek... Hajtass el addig szépen a cukrászdába s negyedóra múlva pontosan ott leszek...

Vilma megrázta a fejét.

- Nem, egy tapodtat sem megyek innen, csak veled együtt... Ismerlek már s bizonyos vagyok benne, hogy még nyolckor is itt ülnél, ha nem kényszerítenélek, hogy velem jöjj... Csak végezz gyorsan az aláírásaiddal, én addig itt várok rád a kocsiban, a kapu előtt...

- De meg fogsz fázni szívem ebben a hidegben...

- Engem ne félts, én úgy föl vagyok öltözve, mintha az északi sarkra készülnék... Inkább magadra vigyáznál... ez sokkal okosabb lenne... Várj csak, már itt a kabátod, vedd magadra...

S kivéve az inas kezéből a téli kabátot, gondosan fölsegítette az ura vállára, miközben energikusan ismételte:

- Csak siess, mert különben fölmegek érted és lehozlak...

Honti kezét csókolt a feleségének s Vilma egyedül maradt a kocsiban. A bank hivatalos órája már véget ért s a hivatalnokok hármás-négyes csoportokban jelentek meg a jól kivilágított előcsarnokban, hogy hangos lárma közt távozzanak a szórakozásaik és mulatságaik után. Mindegyikük kíváncsi pillantást vetett az elegáns fogatra, az ezüstzabalyás lovakra, a kocsis és az inas előkelő egyenruhájára, hogy aztán bizonyos tisztelettel szóljon:

- A vezér kocsija... Azt mondom, hogy az ördög vitte volna el a vagyonos osztályt... Ez ugyan csinosan morzsolja le a kis életét; ilyen kocsi, ilyen feleség, meg ilyen jövedelem: ez aztán beszéd, terringettét.

A hangjuk azonban egyszerre suttogásra fordult, mert a batár belsejében szemükbe tüntek a méltóságos asszony karcsu termetének körvonalai. És a kalapjukat levéve, mély hódolattal köszöntek, mintha nem is az egykori jó pajtásuk ült volna a kocsi sötétkék párnáján...

- Szervusztok fiúk! - szeretett volna fölkiáltani Vilma, de idejében meggondolta a dolgot, mivel a vezérigazgató feleségéhez még se illett volna ez a túlságos bizalmaskodás... Komoly kifejezést erőltetett hát az arcára s a fejével szertartásosan bólintott, bár a szeméből ezer pajkos ördög mosolygott egykori barátaira... De mikor Cauders László is megjelent a bank kapujában, a méltóságos asszony meglepedezett minden ünnepiességről s leányos jókedvvel intett a hirtelen elvörösödő fiúnak, akiről az egész intézet tudta, hogy ő beléje szerelmes.

- Cauders úr, kérem, hát jöjjön közelebb...

S barátságosan kezét nyújtotta raglános hódolójának, akit a nagy tisztesség olyan zavarba hozott, hogy szinte a köszönést is elmulasztotta. De a méltóságos asszony elfeledkezett minden etiketről s ragyogó jókedvvel szorongatta a Cauders László kezét.

- Hogy van? Még mindig maga hordja az egész bankban a legszebb nyakkendőket? Jár-e sokat bálókba és színházba?

És nem várva meg kérdéseire a választ, ártatlan pillantással, csábító kacérsággal folytatta:

- És most kibe szerelmes, ha nem vagyok indiszkrét?

A fiatal ember izgatottan hajlongott s a szemét lesütve, szinte leányos zavarral szólott:

- Óh, méltóságos asszony... hát kibe volnék?... A magamfajta hivatalnoknak nincs ideje ahhoz, hogy szechelmes legyen... És ha volnék is, ki töchődnék az én éhzéseimmel!

- Nono, magáért se tenném ám tűzbe a kezemet... Itt a szende bakfist játssza, de ha véletlenül a szívébe nézhetnék...

Cauders László nem válaszolhatott az incselkedésre, mert Király Félix meg Rubin úr jelentek most meg karonfogva a bank foyerjében. Rubin úr valaha szóba se állt volna a hivatalon kívül Király Félix-szel, de azóta, hogy a vezérigazgatóval rokonságba keveredett, egyszerre fel-

szökött a vidám fiu agioja s a legelőkelőbb tisztviselők is vetélkedve igyekeztek, hogy az ő legmagasabb jóindulatát megnyerjék. Félix már messziről fölismerte az unokahúgát s tüntetve lebbentette meg előtte cilinderét.

- A kezedet csókolom, szép hugocskám...

Rubin úr is megdöbbenve állt meg a kapuban s amíg mély tisztelettel köszönt, meglátszott rajta, milyen végtelen zavarba hozza a találkozás. De a Vilma jókedve csakhamar az ő elfogultságát is eloszlatta.

- Ni csak, Rubin úr, a kedves, jó Rubin úr... Csak nem fél talán tőlem, hogy úgy állva marad a kapuban?...

A cégvezető hódolattal megcsókolta a méltóságos asszony keztyűs kis kezét, míg Vilma fesztelen vidámsággal csevegett tovább.

- Ez aztán a derék dolog, hogy így valamennyiükkel összetalálkoztam... Ha tudnák, hogy kíváncsoztam már maguk közé... Akárhányszor meg akartam már szökni hazulról, hogy a kis szobámat, az íróasztalomat, viszontlássam... Ha nem tartottam volna tőle, hogy az uramtól kikapok, bizony Isten, meglátogattam volna magukat a hivatalban...

Rubin úr édes mosollyal bólogatott; - ő akkor is bólogatott volna, ha Vilma azt állítja, hogy szerda után a mult héten vasárnap következett... Tudta is a szegény Rubin, hogy mit beszél hozzá a jókedvű méltóságos asszony!... Ő csak arra az őszi alkonyatra gondolt, mikor a bájos leány a hivatalában megjelent s tüzelő arccal tűrte, hogy ő a szakállas ábrázatát hozzádörzsölhesse... Hitte-e volna akkor, hogy a tollboás kisleány két év múlva a vezérigazgató felesége lesz?... A szerencsétlen Rubin úgy érezte, hogy legjobb volna elsülyedni az aszfaltburkolat alá, s gépies mosollyal, de kissé hülyén ismételte:

- Méltóságos asszony pompás színben van... az mesés, hogy milyen pompás színben van a méltóságos asszony...

A Vilma figyelmét most szerencsére elhárította valami a boldogtalan cégvezetőről; a lépcsőházban két kurtakabátos leány tünt föl: Sedenich Zsófi és Zimonyi Karolin, a bank két gépírókisasszonya, akik valamikor együtt kopogtatták vele gépecskéjüket a hideg téli délutánokon, amikor még ő is zsíros papirosból ette a sonkát s velük együtt ijedten merült bele az írásba, amikor a szomszéd szobából a levelezési főnök léptei hallatszottak...

- Sedenich kisasszony... kérem... jöjjön csak ide egy kissé...

A rövidlátó leány most megismerte Lehmann Vilmát, s míg az arcát élénk pirosság öntötte el, zavartan, megdöbbenve bókolt, Zimonyi Karolin pedig annyira elvesztette az önuralmát, hogy első meglepetésében mindenáron kezét akart csókolni az egykori kollégájának...

Vilma azonban nevetve kapta el a kezét.

- Ugyan, kisasszony, az Isten szerelméért, mi jut az eszébe?... Inkább mondjanak el hamarosan valami jó pletykát, mert csakúgy égek a kíváncsiságtól, hogy a legfrissebb eseményeket meghalljam... Vagyis ne... semmit se mondjanak el... mert most nagyon hideg van ahhoz, hogy az ember jóízűen pletykázhassék... Hanem ha kedvesek akarnak lenni, hát jöjjenek el hozzám valamelyik vasárnap, s akkor a meleg kályha mellett majd mindazt megbeszélhetjük, ami a szívünket nyomja... Áll az alku?... Semmi kifogás, a jövő vasárnap mindkettőjüket elvárom... Bátran jöhetnek... egyedül leszek... az uramat majd jó előre eltuszkolom hazulról...

Nyájasan szembenézett a két leánnyal, de a mosoly most az ő ajkáról is eltűnt: az egykori kollégái szemei a hála és megindulás könnyeivel teltek meg... Mind a ketten majdnem elsírták

magukat arra a gondolatra, hogy a méltóságos asszony mostani fényes sorsában is a régi maradt... Vilma is közel állt ahhoz, hogy sírva fakadjon, s nehogy az a szégyen megessék vele, hogy itt a kocsiban elpityeredjék, affektált könnyűséggel így szólott:

- Szervusztok, leányok... tehát a viszontlátásra a jövő vasárnap...

A jégpályán.

A téli hónapokban Vilma új szerepben mutatkozott be a világnak: egy ennivalóan bájos, tizenöttestendős leánykát gardirozott, Honti Klárikát, az ura unokahugát, aki eddig, a vezérigazgató első házassága alatt, nem igen fordult meg a bácsija házában. A leányka édesatyja, Honti Sándor, maga se volt szegény ember s így az egyetlen gyermekét nem óhajtotta kitenni a sógornője szeszélyeinek. Most azonban minden megváltozott; Vilma egy csapással meghódította az egész familiát s Honti Sándorék, akik egyszerű, de nagyon jómódu emberek voltak, majdnem napos vendégekké lettek a vezérigazgató kis palotájában. Klárka eleintén csak az édesanyjával jött, de csakhamar délután is fölkiértette magát Vilmához a szobaleánnyal; ilyenkor ölelkezve mentek át ketten a Vilma kis nappali szobájába s egész alkonyatig eltrécseltek mindenféle okos és oktalan dolgok felől. Amikor aztán besötétedett, Vilma gyöngéden megveregette a hugocskája arcát.

- Tudod, hogy mit fogunk most csinálni?

- Mit?

- Befogatunk s fordulunk egyet-kettőt a ligetben. Onnan beviszlek ozsonnázni a cukrázdába...

Január derekán, mikor a hófok végre elszánta magát arra, hogy a fagypontra szálljon s a jégpálya fölé kitűzhették a nemzeti lobogót, Vilma váratlan örömhírt közölt a kis leánnyal.

- Délelőtt megbeszéltem az édesanyáddal, hogy ezentúl naponként korcsolyáznj jöss velem... Holnaptól kezdve már délután kettőkor nálam légy...

Klárka ujjongva tapsolt, mert ő a világon általában csak három nagy gyönyörűséget ismert: Kugler-cukrot enni reggeltől késő éjszakáig, keringőt táncolni egyfolytában három napig s megszámlálhatatlan nyolcasokat írni le a tükörsima jégparkettre. Csak két órára beszéltek meg a légyottot, de ő már félkettőkor bezörgetett a Vilmáék előszobáján:

- Jaj, nem késtem el? Az egész úton amiatt remegtem, hogy már nem talállok itthon...

- Kis buksi, hiszen még jóformán az ebéddel se végeztünk... Tedd le a sipkádat és a kabátodat, aztán ülj le addig a hintaszékbe, amíg a toalettemmel végzek...

Vilma eltűnt az öltözőszobájában, a kisleány pedig egyedül maradt Hontival, aki kényelmesen szivarra gyujtott, aztán mindenféle tréfás inszINUÁCIÓVAL gyötörte nagyban piruló hugocskáját.

- Hát csakugyan igaz, hogy nemsokára táncolunk?... Egy madárka a minap ideszállt az ablakunkba s az csiripelte, hogy Klárka még ezen a farsangon férjhezmegy...

- Jaj, a bácsika milyen furcsákat beszél; - szólt a kisleány szemlesütve, míg Honti jóízű nevetésbe tört ki.

Vilma időközben végzett az öltözékével s teljes korcsolyázó kosztümben jelent meg az ebédlő ajtajában. Honti áhítatos csodálkozással nézte a feleségét, Klárka pedig lelkesülve szólott:

- Óh milyen szép vagy, milyen édes vagy... Jaj de boldog is mindenki, akit a jó Isten ilyen szépnek teremtett...

A fiatal asszony kedveskedve hátba ütögette Klárikát, aztán csöngetett az inasnak, hogy fogasson... Mikor a jól bezárt batár odakanyarodott a lépcsőház elé, Honti gondosan elhelyezte az asszonyokat, maga pedig gyalogszerrel sétált be a fason át a bank felé...

A csarnok zsúfolásig tele volt már ilyenkor, a katonabanda víg operett-melódiákat játszott s a jól fűtött, üveges csarnokban száz meg száz türelmetlen leány s ugyanannyi szép és kokett asszonyka sürgött-forgott, kacérul nyújtva ki a lábcskáját, hogy a korcsolyáit fölcsatolják, miközben titokzatos, sokat ígérő vagy ábrándos pillantást vetett az udvarlójára. Néhány bájos leány tündetőleg angolul beszélt a társalgónőjével, molett milliomosnak a lorgnettjükön át kémlelő pillantást vetettek a zöldes jégtükörré, mely fölött millió hősziánk csillogott... A pletyka, az udvarlás, a diszkrét bókók, a hangos nagyzó zaja töltötte be a fényben úszó csarnokot, a boldog semmittevők tanyáját, ahol annyi házasság születik s annyi gyöngéd kötelék szakad ketté... Hidegtől kipirult, rózsás arcocskák, ragyogó szemek tüntek föl egy pillanatra a parketten, hogy az édes mama néhány becéző, tréfás vagy korholó szava után ismét ruganyos izmokkal röpjeljenek tova a hófehér jégbirodalmon... És az asszonyi szépség e viruló tündérorszázában zsákmányra leső farkasok módjára hullámozottak föl s alá a kortakabátos, prémsipkás férfiak: a vőlegényjelöltek, akik gazdag partiera vadásztak, a jégbetyárok, akik hódítási terüket most az aszfaltról a jégre tették át, a neuraszténikusok, akiket az orvos-tanár parancsszava küldött ide s a gazdag, unatkozó dologtalanok, akik mindenütt ott vannak, ahol a jó társaság megfordul...

Klárka boldog izgalommal nyújtotta ki a lábát, hogy az inas a korcsolyáját fölcsatolja, míg Vilma kutató szemmel nézett körül a lármás és sürgölődő sokaságban. A szemléje sikerrel járt, mert csakhamar fölfedezte Király Félixet, aki egy túlszöke s túlvidám bécsi milliomosnének udvarolt. Félix, aki szintén észrevette Hontinét, sürgősen elbúcsúzott a bécsi asszonytól s jókedvűen odasietett a hugához.

- Jaj de okos volt, hogy már kora délután kijöttetek!... Unalmamban éppen arra készülődtem, hogy Alsó-Ausztriát meghódítom, de így már csak szeretett hazám mellett maradok...

És körülnézve a sokaságban, mely az üveges szalont betöltötte, suttogó hangon szólott:

- Tekints csak körül, minden szem rajtad függ, szép hugocskám... Akár hiszed, akár nem, te vagy most Budapesten a legérdekesebb asszony... És ezt annál szívesebben konstátálom, mert hála Istennek az összes barátaim megpukkadnak irigységükben...

Vilma nevetve vállat vont, aztán anyai gondoskodással igazított meg egy hajfürtöt, mely a Klárka gesztenyeszínű hajából kiszabadult.

- No hallod, még csak az kellene, hogy egy gardedámnak udvarolj... Inkább menj és vedd pártfogásodba a kis leányomat, de úgy vigyázz rá, mint a szemed fényére, mert különben meg-tépázlak...

- És te nem jössz velünk, kis anyám? - kérdezte Klárka megütődve.

- Nem, én ma beállok öreg asszonynak... Úgy érzem, hogy a bájos fejecském fájni készül, - s ilyenkor legokosabb, ha nem mozdulok meg...

Klárka, csókokat dobálva, távozott, s Vilma egyedül maradt a melegedő csarnok ablaka mögött. Alig nézte azonban pár pillanatig a korcsolyázókat, amikor a háta mögött egyszerre megszólalt valaki.

- Jónapot, méltóságos asszony!

Hontiné összerezzenve fordult hátra, egy percig majdnem megdöbbenve nézte az elegáns férfit, aki udvariasan meghajolt előtte, de mindjárt visszatért a nyugodtsága, s derűs mosollyal szólott:

- Óh, hát a kegyelmes úr még mindig Budapesten van?... Azt hittem, már rég a Rivierán jár valahol, azoknál a gyönyörű asszonyoknál, akikről tavaly mesélt nekem, mikor még a kis írógépet kopogtattam.

Szentgróthy gróf komolyan megrázta a fejét, aztán halkán válaszolt.

- A Rivierára mennék, hogy gyönyörű asszonyokat lássak?... Édes méltóságos asszonyom, erre nincs szükség: Ventimigliától Cannes-ig se találhatnék olyan nőt, aki Kegyeddal szépségben és bájosságban vetekedhetik...

Vilma hangosan elnevette magát, de mintha valami rejtett idegesség érzett volna ki a hangjából:

- A kegyelmes úr, úgy látszik, a fejébe vette, hogy engem hiúvá és elbizakodottá tesz... Ha még sokáig így folytatja az udvarlást, igazán nem állok jól fölöle, hogy a kis eszemet el nem veszítem...

Kihívó gúnnyal mondta ezt, de a grófot nem hozta zavarba vele; Szentgróthy merészen a szemébe nézett, s olyan hangon, mely az okos Vilmát is megdöbbenetette komolyságával, majdnem nyersen, izgatottan válaszolt:

- Ne adja a cinikust, - engem épp oly kevésbé lehet elbolondítani, mint magát... Azt akarja elhítenni velem, hogy maga minden asszonyi gyengeségtől ment?... Vagy talán azt, hogy az urába szerelmes?... Méltóságos asszonyom, én húsz esztendő óta tanulmányozom az asszonyokat, hát tudom egy kissé, hogy mi lehet és mi nem lehet... Az olyan erős, önálló egyéniség, mint Kegyed, nem szerethet egy olyan férfit, mint a szegény Honti... Az ő enervált idegei, meg a Kegyed sugárzó okossága és egészsége, ebből lehetne boldog és harmónikus házasság?... Talán sajnálja, talán hálás iránta - sőt bizonyos, hogy hálás - de szeretni sohase fogja, ezt én mondom... És hogy szerelem nélkül aligha éli végig az egész életét, ezt épp úgy sejtí, mint én...

A szelid, sima, udvarias Szentgróthy kipirulva, látható felindulással nézett Vilmára, - de az asszony arcáról nem tűnt el a gúnyos mosolygás... Pár pillanatig derűs pillantással nézte az előtte álló férfit, aztán jókedvűen szólott:

- A kegyelmes úr, úgy látszik, sokat tanult a francia drámák második felvonásából... Nem akarok bókot mondani, de az előbbi szavai Sardounak vagy Maurice Donnaynak is becsületére válnának... Egyet azonban elfelejt a kegyelmes úr: azok a hősnők többnyire a főrangú kastélyokból kerülnek ki, míg én egy szegény kis polgári asszony vagyok, aki a demokrata Kender-utcából csöppentem bele ebbe az előkelő szalondarabba... Mi a Kender-utcában nem játszunk drámát, hanem hűséges feleségei vagyunk a férjünknek... Egyébként akár hiszi a kegyelmes úr, akár nem, Császár Imre még sokkal imponálóbb hűvösséggel tudta volna elszavalni az előbbi monológot...

Szentgróthy helyeslőleg bólintott, - most már az ő higgadtsága is visszatért, - aztán szó nélkül kezét nyújtotta Vilmának. De mielőtt végképp eltávozott volna, még egyszer visszafordult és csöndes hangon mondta:

- Fog még maga játszani szalóndrámában is, méltóságos asszony...

Vilma nem sokáig maradt egyedül; Klárka meg Király Félix csakhamar ragyogó arccal, a fáradságtól lihegve tértek vissza hozzá. De a két jópajtás megdöbbenve látta, hogy a szép asszony arca ijesztően sápadt és szemében egy gyémántos könnycsepp csillog.

- Csak nincs bajod? - kérdezte Klárka aggódva.

Vilma megsimogatta a kis leány hideg kezét, aztán mosolyogva szólott:

- Megmondtam, ugy-e, hogy bájos fejecském fájni készül!... Fájdalom, beteljesedett a jóslatom, mert majdnem elájulok a migréntől... Szegény kis leányom, igazán sajnállak, de kénytelen vagyok megzavarni a multságodat... Félix, nézz ki a kocsi után...

Az ostrom megkezdődik.

Honti a téli hónapokban különös szokást vett föl; a boldogsága annyira kiforgatta magából, hogy az egész világot a keblére szerette volna ölelni s szenvedélyes vendégszeretettel hívta meg házához a barátait és az ismerőseit. Majdnem minden nap efféle híresztelésekkel jött haza:

- Tudod mi az ujság, szívem? Holnapra meghívtam az öreg Frankot, a kölni bank igazgatóját, akivel, most a bolgár kölcsön ügyében tárgyalok...

Máskor egy-egy bécsi, berlini vagy müncheni vendég érkezését jelentette, sőt akárhányszor megtörtént, hogy a Közgazdasági Bank vezérembereit is meghívta az asztalához. Steinwall, az alelnök, az agglegény Takács báró, aki vagy negyven év óta változatlan kitartással udvarolt a színházak legapróbb karhölgyeinek, néha Rubin úr, vagy Rauch úr is mosolygó arccal, kezükben virágbokrétával, állítottak be a kacér kis Honti-palotába, hogy a fejedelmi menüt végigegyék s lelkes bókokkal adózzanak a háziasszony szépségének. Vilma, aki szerette a társaságot és a jókedvet, nem igen haragudott a nagy vendégtárasért, de este ha egyedül maradtak, néha mégis megkérdezte az urát:

- Nem lenne már elég ebből a nagy lármából és vendégeskedésből?... Ha miattam teszed, fiam, biztosítalak róla, hogy én veled érzem magam a legjobban.

Honti megölelte a feleségét, de másnap újra titkolózó arccal állított be az ebédlőbe.

- Ki fogok kapni tőled, mert megint vendéget hívtam ma estére... Na hadd lássam, el tudod-e találni, hogy kicsodát?

- Valószínűleg a montenegrói miniszterelnököt, akivel most a cettinjei konverzió ügyében tárgyalasz... Hiszen újabban az a divat a Közgazdasági Bankban, hogy a nagyobb kölcsönök után egy-egy ebéd vagy vacsora is kijár az érdekelt félnek a Honti vezérigazgató úr asztalánál...

- Óh nem, egy sokkal kellemesebb úrról van szó: Szentgróthy grófról, aki ma délelőtt fönn járt nálam a bankban s igen melegen tudakozódott a honyléted felől... Azt hiszem, illő dolog volt, hogy vacsorára meghívtam...

Vilma elbiggyesztette az ajkát, kissé gúnyosan nézett az ura szemébe, aztán kíváncsian kérdezte:

- Hát a globetrotter úr még mindig Budapesten van?... Hiszen a minap azt mondta, hogy Párisba készül...

- Igen, nekem is azt mondta, sőt hitelleveket is vásárolt, azzal a kijelentéssel, hogy két nap múlva utazik... Most már két hete is elmúlt ennek, de a kegyelmes úr még mindig itt lebzsel Budapesten... Tudod, hogy mit gyanítok én?

- Mit?

- Azt gyanítom, hogy ő excellenciája megint belehabarodott valakibe... Egy asszonyért ő képes arra, hogy Ázsiába utazzék, sőt még nagyobb dologra is képes: arra, hogy akár két hónapig is Budapesten maradjon... Máskülönbem nem bír megmaradni egy helyen; de ha valami jó falatról van szó - bocsáss meg, szívem, de ez az ő kifejezése - akkor nincs az az áldozat, amitől visszariadna... Ez az ember még nyolcvanéves korában is ostobaságokat fog elkövetni az asszonyokért...

Vilma komolyan megrázta a fejét s olyan arccal, melyet a világ leghíresebb Nebántsvirágai is megirigyelhettek volna tőle, szendén, gyerekes ártatlansággal szólott:

- Óh, azt már nem hiszem, hogy az ilyen kitünő férfiúnak is eféle léhaságok járjanak az eszében... Szentgróthy gróf, aki politikával, meg pénzügyekkel foglalkozik, sokkal komolyabb ember, semhogy az asszonyokkal törődjék. Ebben tévedsz, fiam, bizonyos vagyok benne, hogy tévedsz... Én bizonyosra merem venni, hogy akkor is a rentére, meg a budgetre gondol, amikor velem a színházakról, meg a hangversenyekről beszél...

Honti jóízűen elnevette magát, boldogan megcsókolta a felesége kezét, aztán derűs arccal szólott:

- Kis csacsi vagy, de éppen az az édes, hogy ilyen vagy...

Szentgróthy megjelent a vacsorán, jó pajtás módjára megrázta a Honti kezét, a fiatal asszonynak pedig átnyújtott két tea-rózsát. Oly ragyogó jókedvvel jött, mintha abszolúte nem emlékeznék arra, ami közte és Vilma közt történt. A vacsora fölött párisi, pletykákat mesélt, később pedig kijelentette, hogy Budapest a legkellemesebb város az egész föld kerekéségén. A hangulat utóbb oly fesztelenné vált, hogy a gróf arról is szólott, amit különben sohase hozott szóba: rövid minisztersége idejéről, amikor több ízben alkalma volt rá, hogy a felséges úrral bizalmasan beszélhessen. Intim titkokat mesélt az udvari életről, a Burgbeli etiketről s a büszke főhercegasszonyokról, akiknél hivatalban lépése után tisztelgett. Vilma, aki a fenséges asszonyokat eddig csak az újsághírekből ismerte, nyitott ajakkal figyelt a gróf szavaira, hiszen a Kender-utcában nem igen volt alkalma ahhoz, hogy a főhercegi házak kulisszái mögé lásson. És Szentgróthy, látva a hatást, amit a beszéde előidéz, annyi kedves, bolondos és érdekesítő pletykával hozakodott elő, hogy Vilma asszony bámulva rázta meg a fejét.

- No iszen, képelem, hogy rólunk miket mesél, mikor a főhercegnőket se kíméli... Annyi bizonyos, hogy nem valami irigylésreméltó dolog a kegyelmes úr nyelvére kerülni...

A háziasszony utóbb, a férfiak ösztökélésére, elszánta magát rá, hogy a zongora mellé üljön s kedves kis hangján, a saját maga zenekísérete mellett, adjon elő néhány divatos kuplét. Az arca égett a lámpaláztól, a szeme ragyogott, de hősiesen végigénekelte a dalocskáit, miközben Szentgróthy őszinte elismeréssel súgta a Honti fülébe:

- Bizony Isten, sohase láttam még különb színpadi talentumot... Nincs nagy hangja, de csupa szív, csupa pajkosság, amit előad... És milyen bájos az izgatottságtól égő arccskájával, meg azzal a gyönyörű, aranyszőke hajkoronájával...

Honti elégtlenül intett, a gróf pedig közelebb lépett a zongorához, hogy a méltóságos asszonynak a kótaforgatásban a segítségére legyen. És amíg a házigazda gyanútlanul szívta a szivarját, ő mosolyogva, mintha valami köznapi banalitást mondana, halkán kérdezte Vilmától:

- Haragszik rám?

A fiatal asszony arcán egyetlen vonás se mozdult meg, csak a szemöldökét húzta össze egy pillanatra, míg kis keze nyugodtan tovább siklott a zongora hófehér billentyűin... Szentgróthy forgatott egyet a hangjegy füzetben, aztán fojtott hangon ismételte:

- Haragszik rám? Nincs igaza, ha neheztel, mert én csak azt mondtam meg, amit őszintén gondoltam... Majd egyszer... majd ha alkalmam lesz rá... többet is mondok... De most nem lehet, mert az ura még meg találja hallani a szavaimat...

Vilma most befejezte a produkcióját s lángoló arccal ugrott föl a zongora mellől, miközben az ura ragyogó büszkeséggel nézett végig rajta, Szentgróthy gróf pedig lelkesen összeütötte a tenyerét... Vilma egyikőjük dicséretére se reagált, hanem, kissé bágyadtan állt meg a nagy

csillár alatt, majd odalépett a tükör elé, hogy a hajfürtjeit; megigazítsa... Amikor a két karját plasztikus pózban fölemelte, olyan volt, mint egy csodaszép, görög istennő, akit a bolondos végzet idehelyezett a huszadik századba, a kalandorok, az aszfaltlovagok és a neuraszténikusok közé...

A gróf éjfél felé búcsúzott s Honti, aki az előszoba ajtajáig elkísérte, jókedvűen tért vissza az ebédlőbe, mert a szalon lámpáit időközben eloltották. A felesége a hintaszékben ült s félig lehúnyt szemmel nézte a sürgölődő szobaleányt, aki az ezüstműt és a porcellánt rakosgatta... Olyan volt, mintha már elszundikált volna a fáradságtól s Honti gyöngéden megérintette a vállát:

- A kis babának, úgy látszik, megártott a virrasztás... Most ölben fogjuk bevinni a kis babát a hálószobába, hogy függönyös ágyacskájában álmodják tovább az angyalkákról, akik fölötté virrasztanak...

Vilma fölnyitotta a szemét és komolyan végignézte a férjét, aki becéző gyengeséggel hajolt föléje... És nem reagálva a kedveskedésre, melyekkel törvényes imádója elhalmozta, valami furcsa, idegenszerű hangon kérdezte:

- Jó barátja magának Szentgróthy kegyelmes úr?

Honti csodálkozva nézett rá:

- Miért kérdezi ezt tőlem?...

- Miért? Hát semmiért... De ne csodálja, ha imponál nekem, hogy az ilyen kiváltságos úr a magunkfajta embereknél ennyire jól érzi magát... Csak most kezdek igazán büszke lenni rá, hogy a felesége lettem... most, amikor azt látom, hogy Szentgróthy gróf is a bizalmas barátai közé tartozik...

Honti egy pillanatig ámulva tekintett a felesége szemébe, de a Vilma kacagó pillantását látva, ismét visszatért a jókedve, s trefásan meglegyintette a fiatal asszony rózsás és forróságtól izzó arcát.

- Nekem meg az édes, a romlatlan naivitásod imponál, drága kis bolndom... Hát annyira nagy dolognak tartod, hogy Szentgróthy gróf engem a barátságával kitüntet? Úgy látszik, te csak a novellai grófokat ismered, akik rácsolnak, hencegnek s foghegyről állanak szóba a közrendi halandókkal... Szentgróthy gróf művelt és komoly ember, aki szívéből megveti az ostoba előítéleteket... Ez az egész, szívem... és emiatt ugyan nincs rá okod, hogy büszke légy rám...

Karonfogva vezette be Vilmát a hálószobába, s míg a rózsaszín ernyő szelid világosságában nyugalomra tért, meghatottan gondolt a naiv kis feleségére, aki annyira különbözik az eddigi élete gögös és raffinált asszonyaitól. Amíg Vilma lehúnyta a szempilláit, mintha aludnék, ő boldogan, érzékenyülve nézett a fiatalasszony bájos arcára, s a szíve imádattal, részvétellel és gyöngédséggel telt meg... Mit szólt volna, ha e pillanatban a Vilma lelkébe lát, s meghallja a keserű szavakat, melyek az ő naiv kis bolondja ajkain kitörni készültek:

- Minden férfi számár... mind... mind... s még ők, az ostobák, merik lenézni az asszonyokat...

Négyszemközt.

Az öreg Lehmanné, aki a Honti-palotában általános szeretetnek örvendett, minden másod-harmadnap kigyalogolt a Korona-utcából a ligetbe, hogy a leánya hogyléte felől tudakozódjék s gondos, anyai szemével a háztartásban körülnézzen. Vilma ugyan mindig haragudott, ha az öreg asszonyság gyalogosan tette meg a messze utat s mindenáron a zárt batárt akarta beküldeni az édesanyjáért, de Lehmanné erélyesen tiltakozott.

- Ugyan már mirevaló lenne a kocsi? Egész életemben mindig a magam lábán jártam, most, öregségemre, már nem akarok úri dáma lenni. Aztán meg az egészségemnek is szüksége van erre a kis mozgásra... Hiszen máskülönben egész nap odahaza kuksolok...

Vilma már azt is följánlotta, hogy egészen magához veszi az édes mamáját, de Lehmanné hallani se akart erről az ötletéről.

- Nem, nem, csak maradj te egyedül az uraddal... Ha tudom, hogy boldogok vagytok, ez nekem tökéletesen elég... És őszintén szólva, jobban is érzem magam, ha a saját háztartásomban gazdálkodhatom...

Igy hát minden a régiben maradt s a feketébe öltözött öreg asszonyság, aki szívósság dolgában a legfiatalabb emberekkel is fölvehette volna a versenyt, ezután is gyalogszerrel állított be a leánya házába, nyájasan biccentve a kapusnak, aki mély tisztelettel emelte meg előtte a sapkáját.

- Jónapot, Rigó úr, jó napot... Itthon van a leányom?

- Igenis, nagyságos asszony, odafönn van... A méltóságos asszony csak négy órára rendelte meg a kocsit...

Lehmanné fölment a szőnyeges márványlépcsőn, barátságosan megveregette a szobaleány arcát, aki nesztelenül belépett az ebédlőbe, ahol Vilma örömsikoltva ugrott a nyakába... És körülnézve a jólét, a megelégedés, a fényűző gazdagság e fészkében, a mama könnyező szemmel tekintett a fiatal asszonyra s halkán kérdezte:

- Boldog vagy?

Vilma nem felelt, de a szeme, meg a ragyogó arca mindent elmondott... Ilyenkor sokáig meghatva szorongatták egymás kezét, aztán a kedvükre kisírták magukat... Addig sirdogáltak, míg Vilma végre megrázta a fejét s nevetve szólott:

- A nagy pityergésben még az ozsonnázásról is megfeledkezem... Várj anyuskám, hadd csöngetek, hogy a kávédat behozzák...

- A kávémat?... Én miattam szívem ne fáradj, mert én már odahaza megkávéztam.

- Csak nem kávéztál meg délután két órakor?

Valóságos küzdelmébe került, hogy édesanyja egy csésze kávé vagy teát elfogadjon, mert az öreg asszonyság csak a leghatározottabb erőszaknak engedett: olyankor, ha Vilma megesküdtött, hogy nem bocsájtja el ozsonna nélkül.

- Komolyan megsértesz anyuskám, ha nem ozsonnázol velem...

A szobaleány megterített s a két asszony még akkor is vígan trécselt, mikor Honti már a hivatalból hazatért... Ez esetben aztán hiába volt minden tiltakozás: Lehmanné a vezérigazgató kocsiján hajtatott haza s a batár ajtaját az egyenruhás inas nyitotta föl a korona-utcai ház előtt...

Egy délután a bóbítás szobaleány csodálkozva fogadta Lehmannét az előszoba ajtajában:

- Hát a méltóságos asszony nem a nagyságos asszonyhoz ment?... Már kora délután kikocsikázott s azt mondta, hogy csak öt óra felé jön haza...

Az öreg asszonyság, akit a jókora út meglehetősen kifárasztott, elhatározta, hogy megvárja a leányát s mivel a szobában unatkozott volna egyedül, körülnézett a Hontiék gazdaságában... Őszintén szólva, ez jobban is érdekelte, mint a belső lakás; hiszen negyven év óta - ennyi ideje volt, hogy szegény urával az oltár elé lépett - mindig a konyha volt az álmainak, az ambícióinak a színhelye... Valaha, mikor még falun lakott, magának is gyönyörű konyhája volt; nagy, tiszta, csillogó konyhája, melynek szögletében királyi trónusként állt a hatalmas tűzhely, míg a falakon mesés ragyogással sorakoztak egymás mellé a súrolásban szinte kifényesedett rézedények... Akkor mindennaposak voltak náluk a vendégek, de ez a szép idő örökre eltűnt, mikor az ura a szemét lehunyta: Budapesten egy nyomorúságos lakásban kellett meghúzódniok, fönny, a harmadik emeleten, egészen közel a felhőkhöz és a jó Istenhez. A lakással talán itt is megbékült volna, ha a régi konyháját visszaadják; de itt, a téglával kirakott kis zugolyban, ahol a takaréktűzhely az egész helyet elfoglalta, úgy érezte, hogy nem bírja ki sokáig... Hiszen még a rétestésztát is a belső szobában kellett kinyújtania, mert a konyhában az ilyen bonyodalmas művelethez már nem lett volna hely. Amíg apró lábaskáiban a rántást kevergette, vagy a hússzeleteket a zsírban és a morzsában megforgatta, a szeme mindig nehéz könnycseppekkel telt meg, amelyekről nem igen lehetett volna kideríteni, hogy mitől eredtek: a füsttől-e, vagy a szívét betöltő fájdalomtól? Már-már azt hitte, hogy sohase lát többé tisztességes konyhát, mikor Vilmát ilyen mesebeli szerencse érte. Most aztán tobzódhatott megint a gyönyörűségben: hiszen a Honti-palotában még a konyha is látványosságzámba ment. A falakat hófehér majolika borította, a tűzhely egy kisebbszerű lovagvárra hasonlított, az edények pedig egy nemzetközi kiállításnak is a díszére váltak volna... „Lehet-e valaki boldogtalan, akinek ilyen konyhája van?” - gondolta magában Lehmanné, miközben a szakértő gyors pillantásával nézett körül a habverők és a palacsintasütők között.

Jó ideig a rézedények tisztogatásáról, meg a vadmártások különböző válfajairól értekezett a szakácsnéval, otthonosan letelepedve az egyik hokellin s csak akkor futott be ijedten a szobába, amikor hirtelen megszólalt a csengetyű s a szobaleány beszólt a konyhába:

- Kezét csókolom, alkalmasint a méltóságos asszony jött haza...

- Jaj, el ne árulják, hogy idekünn várakoztam rá...

Mire Vilma az ebédlő ajtaján belépett, Lehmanné már kalap nélkül ült az egyik bőrszéken s nagy buzgalommal olvasta a regényfolytatást az ujságból. A fiatal asszony összecsapta a kezét.

- Jé, te itt várakozol rám, édesanyám?... Ha ezt sejtem, nem töltöm el az időmet annyi haszontalansággal... Klárikát kísértem el a Blauné szalonjába, hogy egy Pierrett-kalapot segítsen választani a lovasi Bőhmék házibáljára...

Gyorsan levetette testhez álló kis kabátját (melyért a lipótvárosi pletykák szerint kilencezer koronát fizetett Honti a bécsi szücsnek), aztán könnyű háziruhát kapott magára, hogy annál kényelmesebben beszélgethessen az édes mamájával estélig... Előbb kedveskedve körülcirógatta az öreg asszonyságot, majd odatelepedett a szőnyegre a lábaihoz... Oly szép volt így, a

maga bámulatos karcsúságával, hogy Lehmanné rajta felejtette a szemét... És önkéntelenül, szinte nem is tudva arról, hogy hangosan beszél, anyai büszkeségtől eltelve szólott:

- Nem csoda, ha az urad annyira imád, hiszen életemben se láttam bájosabb és kívánatosabb teremtést...

Vilma kissé zavartan mosolygott s ez az elfogultság nem kerülte ki az öreg asszony figyelmét; csodálkozva, szinte ijedten nézett a leányra, miközben az anyák kimondhatatlanul finom ösztönével látott bele hirtelen a fiatal asszony szívébe.

- Mi a bajod?... Fogadni mernék rá, hogy valami nagy fájdalmat titkolsz előttem... A szemedből látom, hogy szenvedsz, hogy nem vagy egészen boldog...

Vilma komolyan rázta meg a szőke fejét, de a mosoly eltűnt az arcáról. És halkán, fátyolos szemmel válaszolt:

- Képzeldöl édesanyám, mert a boldogságomnak semmi híjja... Mi bajom lehetne, mi jögon panaszkodhatnám a sorsom ellen?... Hiszen mindenem megvan, amiről csak leányfejjel álmodtam: az előkelő uram, a vagyonom, a pozícióm, a fényes ruhatáram, az ékszerem... Kell-e még egyéb, hogy az ember boldognak érezze magát?... Érdekes vagyok, irigyelnek, az uram tejbe-vajba füröszt; nem lennék-e hát a világ leghálátlanabb teremtése, ha még ennyivel se érném be?

Könnyedén, majdnem gúnyos hangon mondta ezt, de az öreg asszonyt most már nem vezethette tévútra többé. Ha a leánya tervét, merész stratégiáját nem is tudta valamikor megérteni, a fájdalmát azt nagyon is megértette! És mialatt a szíve elfacsarodott arra a gondolatra, hogy a szép, az ünnepezt gyermeke nem olyan boldog, amilyennek a világ hiszi, remegve, szinte előre is borzongva attól, amit hallani fog, könnyes szemmel szólott:

- Mindent mondj el, mindent, mindent, ha azt nem akarod, hogy három napig se tudjam le-húyni a szememet...

Vilma odahajolt az édesanyja kezére, amely egyszerre nedves lett a könnyeitől. Az erős, az energikus, az okos Vilma, aki eddig a kiváltságosak büszke felsőbbségével nézte a világot s akinek a legkisebb ujjában is több volt az esze, mint az egész környezetének, most épp úgy kisírta magát az édesanyja keblén, mint egy tizenhatéves csitri leány, aki meg akar halni bánatában, mert egy elsőéves jogászba szerelmes... Lehmannének a fogai is összeverődtek ijedtében s kétségbeesve ölelte magához a leányát.

- Mi a bajod?... Drága mindenem, ne sírj már, mert mindjárt megszakad a szívem...

Vilma most fölkapta a fejét, aztán kezet csókolt az édesanyjának. És szeliden, rezignáltan, most már mosolyogva is kissé nagy fájdalmában, így szólott:

- Mit akarsz?... Minden nem lehet együtt, édesanyám... Méltóságos asszony lettem, irigyelnek, bámulnak... még boldogabb is legyek, mint a többi? Ennyire, beláthatod, nincsen jögom...

Az öreg asszonyság nem sokat értett a pszichológiához, de nem pszihologus-e minden anya, mikor a leánya szenvedéséről van szó? Lehmanné kétségbeesve bölintott a fejével, aztán halkán suttozta:

- Szegény gyermekem, most már, fájdalom, mindent tudok... Nem szereted az uradat, mást szeretsz, ez a bajod... Mi lesz ebből, jó Istenem, mi lesz ebből?

Az első és a második.

Honti vezérigazgatóék jó felesztendeig nem kezdték meg a vizitelés fárasztó munkáját s önkéntes magányukat csak a pilisvölgyi Tauberék estélyén szakították meg először az esküvőjük után. Ez alkalomból már nem illett volna, hogy odahaza maradjanak; hiszen az öreg Tauber szinte atyai jóindulattal viseltetett Honti iránt, aki valamikor az ő keze alatt kezdte meg hivatalos karrierjét. A hetvenkétéves bácsi már régen nyugalomba vonult, de mivel ő is, meg a felesége is elpusztíthatatlan egészségnek örvendeztek, nagy és vendégszerető házuk hagyományait még most is csorbítatlanul fenntartották. A hófehér milliomosnál, aki valamikor a pénzügyi világ első tekintélye volt Budapesten, mindenki megjelent, aki ezekben a körökben számít; s a vén Tauber fiatalos frissességgel mulattatta és kényeztette a vendégeit. A Zrinyi-utcai estélyek hírére a Lipótvárosban már a legkisebb gyermekek is jól ismerték s a városrész kezdő milliomosai többnyire a fényes üvegpalotában tanulták meg a jó modor és a kifogástalan előkelőség törvényeit.

Az estélyen, melyet ezúttal február végén tartottak meg, mindenki ott van, aki a Lipótvárosi társaságban számít; s tíz óra felé, mikor Hontiék a ragyogó vesztibülben a bundáikat levetik, már száz és száz vendég sűrög a márványfoyerben és a gázcsillárok káprázatos fényétől ragyogó termekben. A házaspárt a lépcsőcsarnok felső végén maga az öreg pilisvölgyi Tauber fogadja, akinek derekán még mindig daliásan feszült meg a frakk, míg mellét a harmadosztályú vaskorona-rend ékesíti. A háziúr hódolattal kezét csókol Lehmann Vilmának.

Pilisvölgyi Tauber: Isten hozta szerény házamban, méltóságos asszony! Büszke vagyok rá, hogy megtisztelt bennünket...

Vilma: Már régóta forró óhajom, hogy a felesége ő nagyságának bemutassanak. Hiszen annyit hallottam róla a gyermekkorom óta...

Tauber: A feleségem alig várja, hogy a méltóságos asszonyt megismerje... Szabad a karját kérnem?

Vilma: Ezer örömmel! (Belekarol az öreg gavallérba.)

Hontiné Tauber karján halad végig a hullámozó sokaság közt, mely suttogva utat nyit nekik. Vilma megjelenésének szenzációs hatása van; a fiatal asszony ugyanis most visel először életében dekolletált ruhát s márványfehér vállalai láttára a fiatalság majdnem ájulási rohamot kap az izgalomtól. Egyébként almazöld selyemruha simul karcsu termetére, a szőke frizurája pedig, melybe néhány szál vérvörös szegfű van tűzve, valami szokatlan, de végtelenül bájos jelleget ad a felindulástól még a rendesnél is rózsásabb arcának. Pilisvölgyi Tauberné, a jótékonyság kedves és ezüstszürke nemtője, örömpesve siet feléje, amikor meglátja.

Tauberné: A kis Hontiné, ugy-e? Nagyon boldog vagyok, édes gyermekem, hogy nálam üdvözölhetem.

Vilma (bókol): Nagyságos asszonyom, én nem mint idegen jöttem ide... A huszadik század legendáiból, melyeket Budapest szegényei csináltak, már kis gyermekkoromban jól ismertem azt a szent asszonyt, aki annyi könnyet törölt fel, annyi fájdalmat megenyhített... Nagyon, nagyon boldog vagyok, hogy most élő alakjában is megláthatom...

Tauberné: Kedves gyermekem, maga nagyobb jóltevő, mint én vagyok... Én csak a szegényeimnek szerzek néha egy kevés örömet, de maga mindenkit jókedvűvé és mámorossá tesz, akivel az életében összetalálkozik... Én legfőleg egy jószívű öreg asszony vagyok, de maga a fiatal, az illatos Tavasz...

Egy úr (aki mellettük áll; tapsolva); Úgy van! Zajos helyeslés minden oldalon!

Tauberné (mosolyogva): Hallja a visszhangot? Pedig ha Dönci mondja, hát bizonyosan, igaz... Maga talán nem ismeri még Döncit?

Vilma (diszkrétül nem-et int).

Tauberné: Engedje hát meg, hogy bemutassam magának: Kallós Ödön doktor, vagy ahogy az egész világ nevezi: a Dönci...

Dönci (már nem egészen fiatal ember, de azért mindhalálig tántoríthatatlan gavallérja a női nemnek. Agglegény, orvos, milliomos, aki épp úgy a keresztnévükön szólítja a dédelgetett nábob-kisasszonyokat, mint a kis színházak karhölgyeit. Hogy mikor praktizál, az kifürkészhetetlen titok; délben kel föl, délután a kaszinóban és a zsúrokon látható, később a kulisszák közt kószál, majd az előkelő éttermekben tűnik föl, ahol minden asztal előtt mélyen meghajol; a vidékiek ezért gyakran a helyiség tulajdonosának nézik. A barátait a legkényesebb haut volée-ból és a legborzasabb bohémekből válogatja össze; de pénzt elvileg senkinek se ad kölcsön. Egyébként mindig jókedvű, kissé naiv s ha egy szép asszonyt lát, épp úgy fölizgul, akár egy hatodik gimnázista. E pillanatban mélyen meghajol): Csókolom a szép kis kacsóját, méltóságos asszony...

Vilma: Maga az a híres Dönci, akit az egész Budapest ismer?

Dönci: Én vagyok, teljes életnagyságban.

Vilma: Hiszen maga nagyon nevezetes ember!

Dönci: Meghiszem azt! Ha Sándor Pál visszalép, én leszek a képviselő a Lipótvárosban.

Vilma: Ha az asszonyok is szavaznának, bizonyosan magát választanák meg.

Dönci: A méltóságos asszony is rám szavazna?

Vilma: Na hallja! Csak nem kételkedik benne? Sőt én még tovább megyek, mint a többi asszony: ha a nemzetre véletlenül visszaszállana a királyválasztás joga, én akkor is magára szavaznék. Első Dönci, - ez nagyon csinosan hangzanak...

Dönci: Ha annyira szeret, hát megigérhetne nekem valamit...

Vilma: Mit?

Dönci: A jövő szerdán jöjjön el hozzám egy csésze teára...

Vilma: Kedves Dönci, maga úgy látszik akut tébolyrohamokban szenved.

Dönci: Ne értsen félre, méltóságos asszony: nemcsak magát hívom meg, hanem az urát is... Azonfelül húsz más asszony is megtisztelti ugyanakkor szerény lakásomat...

Vilma: Hát mostanában az a divat, hogy az asszonyok a legényemberekhez járnak el teázni?

Dönci: Nem a legényemberekhez járnak el, hanem a Döncihez. Az asszonyok hűséges, szolgálatkész, hódoló és alázatos Döncijéhez. Tessék disztिंगválni, méltóságos asszony...

Vilma: És a férjek nem féltékenyek erre a hűséges és szolgálatkész Döncire?

Dönci (nevet): Rám? Én nem az udvarlójuk vagyok a szép asszonyoknak, hanem a jó pajtásuk... Velem egy pusztai szigeten is eltölthetne a méltóságos asszony néhány évet, akkor se jutna az eszembe, hogy az udvarlással megpróbálkozzam...

Vilma: Na hallja, maga szép kis bókákat mond nekem...

Dönci: Hja, én már ilyen vagyok.

A harisnyás inasok frissítőket szolgálnak föl s az általános mozgolódás elszakítja Dönci urat a méltóságos asszonytól. Egy külföldi operaénekesnő, aki Bécsből rándult le, néhány Schubert-dalt énekel, majd egy idegbeteg zongoraművész, aki pápaszemet hord s minden két percben összerándul, előadja a saját szerzeményü *Villitánc*-át. Általános taps, csevegés, suttogás, melybe vésztjósuló morajként dörög bele a buffetből kihallatszó tompa és zavaros lárma. Vilma, aki némileg rövidlátó, összehúzza a szemét, hogy az urát a sokaságban föl találja, de Honti valahol a kártyaszobában gibicel. A méltóságos asszony ekkor megpillantja pilishegyi Taubernét, aki egy selyemfauteuilben ülve hallgatja a hangversenyt s mivel a mellette lévő karosszék üres, mosolyogva közeledik a háziasszonyhoz. Csak mikor leült, akkor veszi észre, hogy közvetlenül a szomszédságában egy lorgnettező, vöröshaju hölgy ül, aki nagy kíváncsisággal néz rá. Úgy rémlik neki, hogy a vöröshaju hölgyet már látta valahol, de a világért se jut eszébe, hogy hol. Az se kerüli el a figyelmét, hogy pilishegyi Tauberné egészen megzavarodik s izgatottan izeg-mozog a székén.

Vilma: Megengedi, nagyságos asszonyom?

Tauberné: Ó hogyan, édesem, hogyan...

A vöröshaju hölgy (Taubernéhez, mosolyogva): Mutassa be nekem a kis Hontinét, mert úgylátszik elfelejtkezett rólam.

Tauberné (nagyon zavartan): Ezer örömmel, drágám... ezer örömmel... Honti igazgatónő... Stiassny Ilka asszony...

Vilma (meghajtja a fejét).

A vöröshaju hölgy (a kezét nyújtja neki): Nagyon boldog vagyok, hogy újra látom... Mert egyszer már találkoztunk valahol... Fogadjunk, hogy nem emlékszik rám!

Vilma (habozva): De igen... óh, igen.

A vöröshaju hölgy: Hát hol látott?

Vilma (zavartan hallgat).

A vöröshaju hölgy: Várjon, majd fölfrissítem az emlékezőtehetségét... Egy bájos, nagyon bájos kis leány egyszer francia költeményeket szavalt a Vigadó nagytermében s a hangverseny után, mikor a sikertől kipirulva lejött a nézőtérre...

Vilma (egyszerre egész a homlokáig elvörösödik, míg pilishegyi Tauberné elsápad izgalmában).

A vöröshaju hölgy (nagyon nyugodtan): Ne jöjjön zavarba, édesem... biztosítom róla, hogy nincs rá semmi oka... Inkább szorítsuk meg egymás kezét és legyünk jó barátok... Hiszen nem mi akartuk, hanem a sors akarta, hogy így történjék... Illik is, hogy összetartsunk: maga a volt uramnak a felesége, én az urának a volt felesége vagyok. Ilyesmit bizonyosan lehet látni valamelyik francia vígjátékban... Ott talán kikaparja a két asszony az egymás szemét... mi ne legyünk ilyen banálisak, hanem kössünk barátságot egymással... Akarja?

Vilma (még mindig lángoló arccal): Óh, méltóságos asszony!

A vöröshaju asszony: Miért is haragudnánk egymásra? Én sohasem szerettem a szegény Hontit... mindkettőnkre ezerszer jobb, hogy búcsút mondtunk egymásnak... Azt hiszem, ő is csak azért vett feleségül, mert mindig engedelmes fiúcska volt s a szülei ragaszkodtak hozzá, hogy velem lépjen az oltár elé... Maga, - óh, az egészen más!... Magát szereti, magát imádja s ez köztünk szólva, nem is csoda: hiszen még én is kénytelen vagyok bevallani, hogy bájos és elragadó kis teremtség... Pedig én, a természettől fogva, sárgaságba esem az irigységtől, ha egy

magamnál szebb asszonyt látok... De magát nem irigylem, sőt szeretem is, hiszen magának köszönhetem, hogy most szabad és független vagyok... Azt tehetem, amit akarok s ez, higgye meg, többet ér, mint a világ valamennyi férje... Na, hát jóbarátok leszünk a jövőben?

Vilma: Óh, méltóságos asszony... a legnagyobb örömmel...

A vöröshaju hölgy: Maga jobban is hozzáillik, mint én... lássa, ezt lojálisan beismerem... Én afféle vad, zabolátlan perszóna vagyok... Kissé bolond... nagyon jószívű... oly könnyelmű, mint egy párisi diák... s még a mennybéli üdvösségemért se lennék képes rá, hogy valami kívánságomról lemondjak... Néha kissé megtévelyedem... de azért van szívem... szóval úgy áll a dolog, hogy nem születtem feleségnek... De maga... ezzel a finom, ártatlan kis arcával... ezzel az istennői szépségével... óh, az egészen más!... Maga bizonyosan boldoggá teszi a szegény Hontit... és én szívemből kívánom neki, hogy boldog legyen... Csak arra vigyázzon, hogy úgy bánjék vele, mint egy nagy gyermekkel... mert ez a tekintélyes ember valami különös csoda folytán, még most is az a szentimentális gyermek, aki tizenhatéves korában volt, mikor az édesanyja még rövid bársonynadrágocskában járatta... Legyen hozzá gyöngéd... dédelgesse... becézgesse... s akkor még azokat a rossz napokat is elfelejteti vele, amiket én okoztam neki...

Vilma (megindultan): Milyen jó ön!

A vöröshaju asszony: Kissé bolond vagyok, de azért van szívem, higgye el...

A hangverseny véget ért s mindenki a buffet és a táncterem felé siet. A két Hontiné - az egész társaság lázas érdeklődése közepette - barátságosan csevegve lépked egymás mellett. A dohányzószoba ajtajában összetalálkoznak Hontival, aki majdnem sóbálvánnyá merevedve áll meg a küszöbön.

A vöröshaju asszony (nyíltan, becsületesen tekint a volt ura szeme közé): Honti, ne ijedjen meg és ne haragudjék rám. Ami történt, felejtse el, főképp azt felejtse el, hogy valaha közünk volt egymáshoz. Én boldog vagyok, hogy találkoztunk egymással, mert most szemtől-szembe gratulálhatok - a feleségéhez.

A főrendiházban.

- Nem akarsz ma elmenni a főrendiházba?

Ezzel a kérdéssel Honti fordult a feleségéhez, egy reggel, az ebédlőben, mikor Vilma éppen a teát töltötte ki, s az ablakon, a téli szezon ellenére, valósággal délvidékiek napsugár ömlött be.

- Miért mennék el a főrendiházba?

- Mert érdekes, sőt szenzációs ülés lesz. Szentgróthy, aki eddig exponált kormánypárti politikus volt, ma a költségvetési vitában nagy beszédet mond a belügyminiszter ellen. Ez igen pikáns dolognak ígérkezik, mert a gróf eddig rendületlen híve volt minden kormánynak. Ha van hozzá kedved, hát rögtön intézkedem, hogy jegyet kapj...

- Te is eljösszél?

- Én, fájdalom, leláncolt rabszolga vagyok... De Sándor, a háznagy hivatalból visszatérek, beszélhet Klárikához is, hogy jöjjön érted... Én aztán egy óra után értetek megyek...

Vilma, aki még sohase látott parlamenti ülést, némi habozás után vállalkozott rá, hogy meghallgatja Szentgróthyt s az inas, a Honti névjegyével, sürgősen elszaladt, hogy jegyeket hozzon. Tizenegy után a boldog Klárka örömtől sugárzó arccal csöngetett föl bájos nénikéjéért s a két nő, röviddel tizenkettő előtt, már ott ült az aranydíszítéses karzaton. Mindketten nagyon kicsípték magukat s így érthető, hogy kellemes feltűnést keltettek: az előkelő ház figyelme egy pillanatra egészen feléjük fordult. Nemcsak a fiatalabb grófok szögezték rájuk kíváncsian a gukkerjüket, hanem még a zsilvölgyi apát, a budapesti hangversenyek ismert habituéja is kiűntette őket az érdeklődésével: vagy jó tíz percig kitartóan nézte őket s akkor szemmeláthatólag róluk beszélve fordult az öreg Csertyó tábornokhoz...

Szentgróthy, aki jóval az ülés megkezdése után érkezett a terembe, egyszerre meghódította a karzaton lévő hölgyeket; nyugodtan, komoly arccal lépett be a függönyös ajtón s mélyen meghajolva a hercegprimás előtt, szerényen helyet foglalt az egyik pad szélén. A redingót, melyhez fekete écharpe-ot viselt, némileg ünnepiessé és szertartásossá tette s ruhájának tónusától gyönyörűen ütött el ezüstös halántéka, mely valami komoly keretet adott elmés és fiatalos jellegű arcának. A nők, akik érthetetlen szimpátiával viseltetnek az időnek előtte megöszült férfiak iránt, tágranyilt szemmel, lelkesedve nézték a kifogástalan gavallért, aki már harminchét esztendőskorában a felség oldalán mint miniszter szerepelt; s Klárka, aki gyakran kijelentette, hogy csak negyvenéves férfihoz fog feleségül menni, halkan, de ragyogó pillantással fordult a nénikéjéhez:

- Nézd csak, milyen gyönyörű, milyen elegáns ember! Én mindig ilyeneknek képzeltem azokat a férfiakat, akik a francia regényekben szerepelnek...

Vilma, aki nem látszott osztozni az általános elragadtatásban, tréfásan rázta meg a fejét.

- Micsoda, te már francia regényeket olvassz? Vajjon tud-e róla az édesanyád, hogy ilyenekkel szórakozol?

- Egyéb se kellene, mint hogy anyuci a regényeimről tudna... Sok mindent nem tud ő, többek közt azt se, hogy már kétízben szerelmes voltam... Egyszer fizika-tanáromba, egyszer a béga-vári főispánba, aki ugyanott volt fürdőben, ahol mi... De most nem erről van szó, hanem arról, hogy vajjon te milyennek találod Szentgróthy grófot?

- A redingotját mesésnek, de őt magát kissé öregnek, édes fiam...

- Öregnek? Én, becsületszavamra mondom, nem kívánok nála fiatalabb férjet... Inkább sohase leszek asszony, semhogy valami éretlen tacsóhoz menjek feleségül...

Klárka még folytatta volna az áradozást, ha e pillanatban általános mozgolódás nem támadt s a jegyző így nem szól:

- Szentgróthy Viktor gróf!

Mindenki abbahagyta a beszélgetést, az asszonyok a szemükhöz emelték a gukkerjüket, szép, fiatal leányok izgatottan hajoltak ki a karzat párkányán s oly csönd támadt, hogy a légy döngését is meg lehetett volna hallani az arancycirádás teremben. És a nagy, az általános, a feszült érdeklődés közepette a gróf szerény mosollyal állt föl a helyéből s míg alakja délcegen kiegyenesedett, míg hosszúkás, fehér kezét nyugodtan a padra támasztotta: meleg, szívbe-lopózó hangja egyszerre végigömlött a széksorok között, kellemes bizsergést okozva az asszonyoknak s őszinte, lelkes szimpátiát keltve az áhítatosan figyelő férfiak között. Pedig a beszédét csöndesen, majdnem monoton hangon kezdte, de a lélek, az intelligencia, az okosság oly ragyogó zománcot adott a szavainak, hogy mindenki szinte a lélekzetét is visszafojtva hallgatta. Hűvös eleganciája, merész hasonlatai, de mindenekfölött az öldöklésig kegyetlen gunyolódása egyszerre meghódították a termet és a karzatot egyaránt: s egy-egy mondata után, melyben halkán, a szerénység látszatával kritizálta a miniszter eljárását, a termen morajló tetszés futott végig, melyet gyorsan, türelmetlenül leintettek, nehogy egy szó is elveszék az általános mozgolódás közepette. Egy-egy megkezdett frázisa után, mely azt a bizonyosságot keltette, hogy csak egy elmés, csillogó point bevezetése, mindenki fénylő szemmel hajolt előre, hogy pár pillanat múlva harsogó derűtségbe, orkánszerű tapsban törjön ki, leróva a tetszés adóját a kitűnő szónok iránt, aki a patologus kējérzetével boncolta darabokra a szerencsétlen kormányférfiut. A miniszter nyugodtan, de sápadt arccal hallgatta, néha kicsinylőleg mosolygott, máskor izgatottan nyúlt a ceruzája után, jelezve, hogy a vágások egyike-másika az elevenjébe hatolt. De a gróf nem vett tudomást az ellenség mozdulatairól, hanem egy-egy sziporkázó hasonlata után újra más és más témára szökött át, mindig ugyanazzal a bátorsággal, merészséggel és harci kedvvel, még egyre fokozva a hatást, mely elmés és felsőbbes szavai után támadt. Vagy másfél órán át lankadatlan érdeklődés közepette folytatta a viviszekciót, láthatólag gyönyörködve a maga beszédében, kegyetlenül kiélvezve a sikert, amelynek izgalma az egész termet betöltötte.

És miközben száz és száz tenyér mozdult meg, hogy harsogó tapsba törjön ki, miközben a miniszter most már leplezetlen haraggal csóválta a fejét, s a karzati közönség szinte kéjelegve fürdött abban a pikantériában, hogy egy volt miniszter a jelenlegi kormányt pozdorjává törí, Szentgróthy egy elmés axioma után befejezte a beszédét s hódolattal hajolt meg az elnök előtt, aki most felocsudva a csöngetyűje után nyúlt. De a csilingelés elveszett a tetszés zajában, sőt maga a felálló miniszter is mintha eltűnt volna a levegőben mozgó karok mögött, melyek mind lázas sietséggel tolongtak a szónok felé, hogy a beszédéért üdvözöljék.

- Na, hát még most is öregnek találod?

Klárka fordult ezzel a kérdéssel a nénikéjéhez, aki komolyan, szinte megilletődve nézte az alatta viharzó jelenetet. De Vilma semmit se válaszolt a kisleány szavaira: a szeme ott csüngött a redingotos férfi alakján, aki szerényen elhárította magától az üdvözléseket, hálásan megölelgette a barátait s mélyen hódoló tisztelettel hajolt meg az öreg püspökök előtt, akik kenetes hangon gratuláltak neki. Oly egyszerű, oly bájosan szerény volt e pillanatban, az okosság annyira kisugárzott minden mozdulatából, hogy Vilma csaknem megdöbbenve nézett rá: ez talán nem is az a férfi volt, akit ő ismert. A maga asszonyos fantáziájában eddig a szimpatikus léhaság képviselőjét látta Szentgróthy grófban, a magasabbrendű aszfaltbetyárt, akinek

nincs más törekvése, mint hogy unatkozó szép asszonyokat elszédítsen. De most ijedten érezte, hogy nem volt igaza; ez az ember a nagyok, az erősek, a kiválasztottak egyike, a született hódító, aki a maga kivételes eszével messze kimagaslik a közönségesek közül, s aki arra született, hogy százezreket vagy milliókat vezessen. Ily férfival eddigi életében még nem találkozott; mily gyöngék, mily ostobák, mily kicsinyek voltak mindazok hozzá képest, akik mostanáig az életében szerepeltek! És önkénytelenül a férjével hasonlította össze Szentgróthy grófot, a férjével, aki legkisebb izgalom után sirva fakad s rémülten szalad az ideg orvoshoz, ha valami váratlan esemény felizgatja. Érezte, hogy bűnt követ el, de mégse tudott megszabadulni attól az impressziótól, hogy Honti csak a banális százezrek egyike, de ez itt a valóságos férfi, azok közül való, akiknek a parancsolás az élethivatásuk. És amíg a kis leány kíváncsi várakozással függesztette rá a pillantását, ő hirtelen megremegett arra a gondolatra, hogy ez az idegen ember most már kitörölhetetlenül beopta magát a lelkébe és a fantáziájába...

Az ülés a miniszter epés válasza után véget ért, de Vilma, mikor Klárikával kijutott az utcára, sem az urát, sem a kocsiját nem találta meg. A fogat a bank elé ment, hogy Hontit elhozza, de a vezérigazgató úr úgylátszik nem sietett valami túlságosan, hogy a hivatalos dolgait elvégezze. A két nő tehát gyalog indult meg hazafelé, kipirulva a csipős februári hidegtől, keztyűs kis kezüket az egymáséba fűzve, miközben körülöttük mindenki a Szentgróthy szenzációs sikeréről beszélt. Jó ideig hallgatva sétáltak a délies verőfénytől csillogó utcán, míg Klárika egyszer csak tréfás hangon meg nem szólalt:

- Tudod mi az ujság, szép nénikém?

- Micsoda?

- Hogy ma harmadszor is szerelmes lettem. A fizika-tanár meg a főispán után most egy volt miniszterbe habarodtam bele, Ha így megy, hát a negyedik szerelmem okvetlen valami koronás Adonisz lesz...

Vilma nagyot nevetett, de belül, a lelkében ugyancsak nem érzett kedvet a kacagásra. Az okos, a józan, a hideg méltóságos asszony annak rendje és módja szerint beleszeretett Szentgróthy gróf úrba, épp úgy beleszeretett, mint a hóbertos Klárika, aki most élte a legvirágzóbb bakfiskorát...

Az indus isten.

Az év utolsó hónapjában rendkívüli torlódás állt be a Közgazdasági Bank ügyeiben. Január elején a nyilvánosság elé akartak lépni azzal a tervvel, hogy a bank alaptőkéjét harminc millióról negyven millióra fogják fölemelni s Honti a nagyfontosságú kérdésben több ízben kénytelen volt elutazni Párisba és Berlinbe, hogy az intézet külföldi barátaival tárgyaljon. Vilma néha heteken át is egyedül maradt itthon, s mivel a férje nélkül nem igen járt társaságokba, többnyire meglehetősen unatkozott... Mikor Honti végre a külföldi konferenciákat befejezte, idehaza volt mindenféle elintézni valója s esténként, ha a kávéját megitta és a szivarjára rágyújtott, rendszeren homlokon csókolta a feleségét s csöngetett az inasnak, hogy a kabátját behozza... Akárhányszor csak hajnaltájban jött haza s mivel pedáns ember léteire ilyenkor is hat óra után kelt, az idegei megint veszedelmesen lázongani kezdtek... Egy este, mikor szokása szerint ismét fölkel az asztaltól, hogy a bankba visszatérjen, Vilma elgondolkodva nézett rá.

- Ma este is elmegy? - kérdezte tőle.

- Fájdalom, kénytelen vagyok vele, hiszen tudja... Még vagy tíz napon át tartani fog ez a rabszolgaság, mert január eleje előtt semmi esetre se készülünk el a munkánkkal... Sőt a legszomorúbb, hogy alighanem még a karácsonyestémet is kénytelen leszek föláldozni...

Vilma szótlanul nézte végig, amint az ura a prêmes kabátját fölveszi, de mikor Honti átölelte és megcsókolta, újra megrázta a fejét.

- Akármilyen dolga is van, nem helyes, hogy ennyire agyongyötri magát... Az olyan embernek, mint maga, nem elég, ha mindössze két-három órát pihen napjában... Azért, hogy a bankja több dividendát fizessen, ostobaság egészen tönkretenni az idegeit...

Honti gyöngéden megsimogatta a felesége arcát.

- Az én idegeim, óh, azokat ne féltse... Mi, akik egyre a professzorok fülét rágjuk, mi bírunk ki legtöbbet, én mondom magának... Folyton jajgatunk, de azért oly szívósak vagyunk, hogy százéves korunkban majd bottal kell agyonütni bennünket... Nekem elég, ha másfél órát alszom, - volt benne elég részem, hogy a szervezetemet kipróbáljam...

Vilma az ura vállára tette a kezét, aztán halkán szólt:

- Mindenki sokat elbír, amíg egy napon, amikor legkevésbé várja, össze nem rokad... De amiért itthon akarom tartani, az nem is egészen a maga állapota, hanem az enyém is... Nem fél egy kissé, nem aggasztja, hogy ennyit vagyok egyedül?... Nem jut az eszébe, hogy rossz gondolataim is támadhatnak ebben a folytonos magányban?...

- Magának? És miféle rossz gondolatai támadhatnának?...

Az asszony fénylő és érzékenyült pillantással tekintett az ura szemébe, a gyermek pillantásával, aki közel áll ahhoz, hogy sírva fakadjon.

- Nem tudom, csak érzem, hogy ez a sok egyedüllét megdöbönt és kiforgat magamból... Úgy félek, mint kisleány koromban, mikor rosszat álmodtam és hirtelen felébredtem a sötétben... Néha szeretném megcsókolni a maga kezét, de néha gyűlölöm magát, mert ostoba írások között ül, ahelyett, hogy itt volna mellettem és a kezemet fogná...

Honti csodálkozva nézett a felesége kék szemébe, melynek szögletében már titkos könnyek leskelődtek, aztán megindult mosollyal szólott:

- Drága kis anyám, hát már terád is átragadt a neuraszténias urad betegsége? Az én okos, egészséges, viruló Vilmám odáig jutott, hogy rémeket lát a sötét szobában?... Ez ellen csak

egy orvosság van: a közgyülés után sietve csomagolni fogunk s meg se állunk a mentonei vagy a nizzai tengerpartig...

Vilma az ura vállára hajtotta a fejét s most már könnyes szemmel folytatta:

- Vigyen el, de minél előbb, mert nem akarok egyedül maradni... Ma este se akarok egyedül maradni, mert félek ebben a nagy lakásban... Végezze el ezután mindig nappal a dolgát, hogy este legalább velem maradhasson.

Honti tréfás megbotránkozással rázta meg a fejét s forró csókot nyomott a felesége kibomlott, szőke hajára.

- Elhiheti, hogy szivesebben maradnék magával, mint hogy számokkal és levelekkel bajlódjam... De most jól tudja, hogy nem lehet... A párisi bankárunk, aki csak miattam jött Budapestre, már félórája várakozik rám... De két hét múlva, ha az Isten éltet bennünket, vonatra ülünk és meg se állunk a Rivieráig...

Összegombolta a bundáját, hogy távozzék, de Vilma most még egyszer a keze után nyult.

- Drágám, maradjon itthon és nem bánja meg... Egy vallomással tartozom magának, ami már régóta nyomja a lelkemet... Egy vallomással, mely magát épp úgy érdekli, mint engem és amit nem akarok elhallgatni tovább...

Esdeklően nézett az urára, de Honti mosolyogva megcirógatta, aztán atyai hangon szólott:

- Majd elmondja, ha hazajövök, ugy-e?... De most, becsületszavamra mondom, nem maradhatok tovább...

Megcsókolta Vilma kezét, aztán becsöngette a komornát s szigorúan meghagyta neki, hogy ott virrasszon a felesége hálószobájában... De alig, hogy a lábát kitette, Vilma kiküldte a leányt s az ablakhoz támaszkodva némán hallgatta, amint az ura kocsija kigördül a lépcsőházból... Aztán jó ideig elgondolkodott s maga elé bámult, majd egyszerre dacosan vállatvont... Az az ötlete, hogy mindent megvall az urának, e pillanatban veszedelmesen haldokolni kezdett...

Mikor később végre elszánta magát rá, hogy lefekszik, sokáig ébren virrasztott az ágyában. Újabban, - mióta az ura későn járt haza, - rákapott arra a rossz szokásra, hogy órák hosszáig banális, francia regényeket olvasott, de ma nem érdekelték az olajbarna algiri tiszték, s a büszke és szerelmes gróf kisasszonyok sorsa se izgatta... Ledobta a könyvet s hosszasan bámult a szoba mennyezetére... Mi történt vele?... Csakugyan szerelmessé lett volna, mint valami butácska bakfisleány, ő, a józan és gúnyolódó Lehmann Vilma?... Akárhogy is volt, az bizonyos, hogy nem adta meg magát egykönnyen a sorsának, hanem töprengve nézett maga elé, miközben az ajkain lenéző és fitymáló mosolygás jelent meg... Ha valaki látta volna így, a meztelen karjára támaszkodva, csipkés paplana alól kirajzolódó, gyönyörű természetével, amint elmés, csillogó pillantásával maga elé nézett, bizonyára megrészegült volna ettől a látványtól... De Vilma most nem gondolt arra, hogy a pózával kacérkodjék; óh, neki egészen más járt az eszében. Amilyen okos és furfangos teremtés volt, tökéletesen tisztában volt vele, hogy e pillanatban nem méltó önmagához s veszedelmesen eltávolodik attól a bájos és ügyes kis strébertől, akinek eddig önmagát ismerte... És amíg a keze idegesen babrált a paplan halványkék selyemszövetén, önmagát is kicsufolva gondolta:

- Méltóságos asszonyom, lám, Kegyed se különb annál a sápadt varrókisasszonynál, aki egyszerre elveszíti a kis józan eszét, ha egy eleven gróf szóba áll vele... Eddig azzal hengegett, hogy nincs az a férfiú, aki a lábáról levegye, s ime, rögtön beleszédül a gyönyörűségbe, amint a kegyelmes úr leereszkedőleg a tudtára adja, hogy bájosnak találja... De egy gépíró-kisasszonyhoz - még ha véletlenül méltóságos asszony lett is belőle, - utóvégre nem is illik, hogy Szentgróthy grófnak, a volt miniszternek, ő felsége valóságos, belső titkos tanácsosának

ellentálljon... Ellenkezőleg: adjon hálát a gondviselésnek, hogy ilyen híres és előkelő férfiúval csálhatja meg azt a jámbor embert, aki az oltárhoz vezette...

Pokoli öngúnnyal mondta ezt, de érezte, hogy a csúfolkodása nem őszinte: amit Szentgróthy gróf iránt érzett, az sokkal több volt már a felületes asszonyi kíváncsiságnál... Most, ahogy az éjszaka csöndje fölébe borult, egyszerre csak egészen világossá lett előtte, hogy a hideg szíve veszedelmesen tüzet fogott... A szép, az előkelő férfi nem imponált neki; de a nyugodt és ragyogó elmesség, mely ennek a kiváltságos embernek minden szavából feléje áradt, váratlanul a tudatára ébresztette annak, hogy ő is csak asszony, mint a többi... Már attól a pillanattól kezdve, hogy a gróf először járt odafönn a bankban, s könnyedén, jókedvűen mesélt neki a nizzai asszonyok léhaságáról és toalettjeiről, öntudatlanul szerelmessé lett a látogatójába; hiszen még az élete nagy programjáról is majdnem megfejtkezett miatta... És akárhogyan is küzdött az ellen, hogy az érzései úrrá legyenek fölötté, most kétségbeejtő világossággal látta, hogy egyszer csak az ő józan eszének is vége lesz... Az ura?... Ő védelmezné meg a csábítások és a kísértések ellen?... Hiszen azzal, hogy az ura iránt szerelmet érez, egyetlen pillanatig se áltatta magát; s mindig tisztában volt vele, hogy csak a hála és a becsülés az a kapocs, mely ehhez a derék és gyöngye emberhez fűzi... És amint most a múltján és a jövőjén végiggondolt, egyszerre csak eltűnt az arcáról a gúnyos mosoly, a vonásai komolyakká és dacosokká lettek s halkán szólott magában:

- Egészséges és fiatal vagyok, miért ne szabadna hát megismernem az igazi boldogságot is?... Ha több az eszem, mint másoknak, ez még nem ok arra, hogy az életem csupa szenvedés és lemondás legyen...

Eloltotta a lámpát és a fal felé fordult, de az álom makacsul elkerülte. Most megint eszébe jutottak azok a szavak, amiket Szentgróthy gróf tegnap délután intézett hozzá; s ijedten konstataálta, hogy távolról sincs annyira megbotráncozva, mint ahogy az, tisztességes asszony léte, a kötelessége volna... Az özvegy Lénárt grófné palotájában találkoztak össze, a jótékony bazarban, melyet a bakonyföldvári tűzkárosultak javára rendeztek... Ő indiai selyempippeket s egyéb, egzotikus csecsebecséket árult egy vörös selyemsátor alatt, s a gróf mosolyogva tudakozódott nála egy indus bálvány megszerzési módozatai felől... Majd műértőleg a kezébe vette a bálványt, s míg Klárka valami fiatal tisztecskét szolgált ki, halkán suttogni kezdett Hontinéval. Ezt mondta neki:

- Akár hiszi, akár nem, ez a pufókfejű szörnyeteg sohase látta Indiát... Az ilyeneket Németországban gyártják, ahonnét tucatszám szállítják az isteneket a civilizált világba... Ha igazi indus bálványt akar látni, hát jöjjön el egyszer hozzám, majd megmutatom azt az öreg Visnut, akit Lahoréből hoztam magammal...

Vilma semmit se válaszolt ezekre a szavakra, de Szentgróthy zavartalanul tovább folytatta a megkezdett eszmecserét. Úgy tett, mintha gondosabban megvizsgálná az indus istent, de csak azért hajolt közelebb, hogy a hangját még suttogóbbra foghassa.

- Kis Vilmám, legyen jó és látogasson meg egyszer... Bátran jöhet, a budai palotám környékén nem akad ismerősre... Jöjjön el, hadd mondok el mindazt, ami a lelkemet nyomja...

Vilma a homlokáig elpirul, majd Klárikának segített a fiatal tisztecske kiszolgálásában. Szentgróthy utóbb megvette az indus istent s két darab ezerkoronással fizetett... Aztán... semmi se történt több... És az okos, a hideg Vilma, ahogy most, a sötét hálószobában virrasztott, megdöbbenve érezte, hogy ezek a vakmerő szavak nem háborították föl annyira, mint ahogy ez, tisztességes asszony léte, természetes volna... Sőt majdnem csábítónak tűnt fel előtte az a gondolat, hogy ennek a nyugodt és elmességtől ragyogó embernek a bizalmas otthonát is megismerje...

Szalmaözvegység.

A tőkefőlemelés, a teméntelen konferencia, az éjjeli munkák, majd a közgyűlést megelőző tennivalók szomorú következássel jártak a szegény Honti idegeire: még az estén, hogy a részvényesek nevében a kopasz Grieg (aki állítólag tiszteletdíjat kap azért, hogy ő szavazza huszonöt év óta a köszöneteket) a legforróbb elismerését fejezte ki neki fáradhatatlan és sikeres működéseért, egyszerre csak kitört rajta az az idegroham, mely minden két-három évben elfogta egyszer s mely mindig azt a kétségbeesztő bizonyosságot szuggerálta a lelkébe, hogy a földi napjai immár visszavonhatatlanul meg vannak számlálva... Szerencsére, a baj nem volt ennyire komoly s Pázmán tanár úr, aki a milliomosoknak leginkább a gorombaságával imponált, alapos vizsgálat után többnyire megvigasztalta a féligmeddig haldokló vezérigazgatót... Kissé különösen vigasztalta meg, de Hontinak, aki főleg attól félt, hogy mindörökké be fogja hunyni a szemeit, még ez a vigasztalás is végtelenül jól esett.

- Kedves méltóságos uram, - szokta mondani Pázmán tanár úr, - a becsületszavamat adom rá, hogy az élete nem forog veszedelemben... Az összes szervei tűrhető állapotban vannak, kivéve az idegeit, amik, köztünk szólva, nem érnek egy fabatkát... De a rossz idegek nem ölik meg az embert... Arról lehetne szó, hogy innen-onnan be méltóztatik kerülni egy úgynevezett magánintézetbe, de hogy nem fog elhunyni, arról a szavammal kezeskedem...

Honti, akinek kétségbeesésében már az a tudat is jól esett, hogy nem forog halálveszedelemben, ilyenkor hálásan szorongatta meg Pázmán tanár kezét.

- Könnyű a tanár úrnak, mikor olyan egészséges, mint a makk... Én is tréfálnék, ha a tanár úr helyében volnék...

Ezuttal, úgylátszik, komolyabb volt a baj, mint rendesen, legalább erre vallott az a körülmény, hogy Pázmán tanár egy délután meglátogatta a méltóságos asszonyt... Vilma bámulva sietett eléje s a szókimondó Pázmán kerülgetés nélkül meg is mondta, hogy miért jött.

- Méltóságos asszonyom, - szólt szárazon, - küldje el az urát sürgősen Budapestről...

Vilma megdöbbenve nézett rá.

- Miért küldjem el?

- Mert nem állok jót semmiről, ha idehaza marad... Ma megvizsgáltam s az a meggyőződésem, hogy a legnagyobb nyugalomra van szüksége... Ne vigyen magával egyebet, mint az inasát, meg néhány francia regényt, - aztán fürödjék és pihenjen vagy öt-hat héten keresztül... Az én nézetem szerint az lenne a legjobb, ha a rohbach-i szanatóriumba menne...

- A tanár úr még azt se akarja, hogy én vele menjek?

- Sőt a leghatározottabban megtiltom, hogy vele utazzék...

- És miért tiltja meg?

Pázmán tanár cinikusan vállat vont, aztán megsímogatta a Vilma gömbölyű kis kezét.

- Kedves méltóságos asszonyom, erről én magával nem beszélhetek... Vagy legalább is nem beszélhetek úgy, ahogy akarnám... De körülírni valahogy megpróbálhatom a dolgot... Az ilyen súlyos neuraszténikusnak még azt is megtiltjuk, hogy fűszeres ételt egyék: mert még a fűszeres étel is izgatja... Hogyne izgatná hát az a tudat, hogy egy gyönyörű, fiatal asszony él vele egy földél alatt?... A kedves férjének egyelőre nem szabad másra gondolnia, mint hogy fél-fürdőköt vegyen és alaposan megmasszíroztassa magát...

Vilmát annyira megijesztette a tanár beszéde, hogy estefelé elment az uráért a bankba, s egy hosszú gyalogséta alatt rábeszélte, hogy szenteljen az egészségének is öt hetet... Honti előbb makacsul ellenkezett, de mikor látta, hogy a felesége sehogy se enged, szomorú arccal bár, de megnyugodott benne, hogy elutazik Budapestről... Pár napon át, mindenféle hazug kifogásokkal, még húzta-halasztotta az utazást, de végre belátta, hogy hiába vonakodik; s egy áprilisi délután, a bécsi gyorsvonattal kirobogott a nyugati pályaudvarról...

Vilma, mikor a pályaudvarról, ahova az urát elkísérte, hazatért, szigorúan elhatározta, hogy szalmaözvegysége alatt visszavonul a társadalomtól... Első dolga volt, hogy becsöngette a szobalányát, s azon a hangon, melyet P. Márkus Emilia szokott használni a francia szalon-drámákban, így szólott a bámuló leányhoz:

- Amíg a méltóságos úr haza nem jön, senki számára se vagyok itthon...

- Klárika kisasszony számára se?

- Hogy kérdezhet ilyen ostobaságot? Klárika kisasszonyt, akármikor jönne is, mindig fogadom...

Ezután magára öltött egy könnyű háziruhát, kikészített egy csomó ujságot és regényt, s kényelmesen elhelyezkedve a legöblösebb karosszékben, az inasnak kiadta a házi rendet:

- Délelőtt sehova se megyek, de délután négykor minden nap befogat... Akkor kikocsizom, de lehetőleg a budai részekre, s hat óra felé pontosan itthon leszek... Este nem kell a kocsi, mert színházba mostanában nem fogok menni...

Az inas meghajolt és távozott, Vilma pedig megkezdte a remete-életét. Teát hozatott s nekifeküdt a francia regényeinek, de fájdalom, nem olvashatott nagyon sokat, mert Klárika már a második nap délutánján szélvészféleg berontott hozzá:

- Kis anyám, mi történt veled, hogy nem látlak?... A cukrászdában már gyászfátyollal akarták bevonni az összes tükröket... Sem ma, sem tegnap nem jöttél el, - már attól tartottam, hogy Isten ments, de legalább negyvenfokos lázad van...

Vilma megcsókolta a kis hugát, sajátkezüleg kiszedte a kalaptűit, aztán nagyot sóhajtván ültette le maga mellé a sietségtől kipirult szép leányt.

- Még legalább négy hétig nem fogsz látni, édes szívecském... Mindaddig nem fogsz látni, amíg az uram vissza nem érkezik Budapestre, mert én a magam részéről nagyon illetlennek találom, ha egy szalmaözveggy-asszony folytonosan mutogatja magát...

- Pedig, ha tudnád, hogy ki kérdezősködött utánad!

- Még kérdezősködtek is utánam? Hát mások is észrevették, hogy nem vagyok ott?

- De észrevették ám! Tegnap délután a belső teremben fagylaltoztunk anyuskával, amikor egyszerre csak odalépett valaki az asztalunkhoz... Harangalaku gérokkot viselt, a kezében pedig a legszebb cilindert tartotta, amit csak egy kalapos fantáziája valaha megalkotott... Aztán meghajolt, bemutatkozott anyuskának, velem pedig, mint a régi pajtásával kezét rázott... Kitalálod, hogy ki volt az?

- A leírásból ítélve, az angol külügyminiszter...

- Nem éppen az angol külügyminiszter, hanem egy százszor, sőt milliószor elegánsabb ember... Szentgróthy gróf... Ha láttad volna, hogy pukkadoztak az összes nemes hölgyek és bárónék!... Csupaki Kurczné és a két leánya látszólag előkelően mosolyogtak, de én a finom kis szememmel rögtön megláttam az ideggörcsöt, ami kedélyviláguk mélyén dühöngött... Képzelheted, hogy mama is kékülte-zöldült a nagy megtiszteltetéstől, - hogysisne, amikor a

fővárosi mágnások legbüszkébb sarjadéka csak úgy mir nix, dir nix odatelepedik az asztalunkhoz... Szentgróthy gróf azonban úgy viselkedett, mintha ez a világ legtermészetesebb dolga lenne, Olga kisasszonynál rendelt egy teát minden nélkül, fölfalt vagy öt-hat sós süteményt, aztán elmondta a mamának, hogy most Rómába készül s húsvét utánig nem mozdul ki az örök városból... Egyik unokaöccse ugyanis tanácsos a szentszéki követségünkénél... A mama helyeslőleg jegyezte meg, hogy ilyenkor csakugyan Róma a világ legkellemesebb tartózkodási helye... Képzeld el most már engem!... Csak egy hajszál hiányzott, hogy el ne kacagjam magamat, hogyne, mikor a mama komoly arcát láttam s eszembe jutott, hogy még a szépapánk családjából se volt senki se Rómában... Mama épp úgy mondhatta volna, hogy ez idő szerint Peking vagy Singapore a világ legkellemesebb városa... De utóvégre mindegy volt, akármit is mondott, mert a beszélgetést senki se hallotta, de azt látták, hogy a gróf szeretetreméltóan cseveg velünk, s ennyi elég, hogy mindenki megpukkadjon... Szentgróthy még azt is elmondta, hogy Nizzában billiárdozott egy orosz nagyherceggel, aztán egy merész fordulattal hirtelen azt kérdezte tőlem, hogy a bájos rokonom mit csinál?

- Ez a bájos rokon persze én vagyok?

- Eltaláltad... Megvallottam neki, hogy már két napja nem láttalak s azt is elmondtam, hogy szalmaözvegy vagy, mert az uradat felsőbb meghagyás folytán lepedőkbe göngyölgetik valami furcsanevű bajor fürdőhelyen...

- Ezt ugyan fölösleges volt elmondanod...

- Várj csak! A gróf úr erre így szólt hozzám: Szegény kis méltóságos asszony, képelem, hogy most mennyire unatkozik!

- Az irgalmas samaritánus!

- Azt feleltem, hogy bizonyosan nagyon unatkozol, mire pillanatig elhallgatott, aztán naivul azt kérdezte tőlem: „Mit gondol, fogad most a szép nénikéje látogatókat?” Tudod, hogy mit válaszoltam neki?

- Mit?

- Azt válaszoltam: látogatókat talán nem fogad, de ha a kegyelmes úr elmegy hozzá, bizonyosan nagy örömet szerez neki...

Klárka ragyogó szemmel mondta ezt, - elvárva, hogy egy csókot kap a nénikéjétől, - de nagy meglepetésére, egészen más történt: a Vilma szeme haragosan megvillant, az arca majdnem kicsattant a felindulástól, s idegesen, bosszankodva szólott:

- Látszik, hogy éretlen gyerek vagy!... Nem gondolod meg, hogy mit csacsogsz, s nekem olyan kellemetlenségeket okozol, amiket a Szentgróthy gróf úr egész lelkéért nem vennék föl...

Klárka ajka, e szavak után, veszedelmesen lefelé görbült, csöpp híja volt, hogy a nagy kisasszony sirva nem fakadt, mire Vilma hizelkedve megsímogatta az égő kis arcocskáját.

- Nana, azért ne ijedj meg, hiszen semmi baj se történt... De okosabb lett volna, fiacskám, ha az én nevemben nem hívsz a házamhoz vendégeket...

Másnap, - Vilma éppen nagyban készülődött, hogy ebéd után szundikálni fog egy órácskát, - az inas lábujjhegyen a szobába lépett.

- Egy úr van odakünn, aki tiszteletét óhajtja tenni a méltóságos asszonynál...

- Hát nem tudtad, hogy senki számára sem vagyok itthon? - szólta Vilma izgatottan.

- Mondtam, hogy a méltóságos asszony nincs itthon, de az az úr kijelentette, hogy őt a méltóságos asszony várja... Meghagyta, hogy csak annyit mondjak, hogy Szentgróthy gróf van itt...

Vilma ledobta a kezéből a regényt, parancsoló arccal az ajtóra mutatott, s hangosan rivallt az ártatlan inasra:

- Mondja meg, hogy itthon vagyok, de nem kívánom fogadni a kegyelmes urat...

Az inas zavartan távozott, Vilma pedig felnyitotta a könyvét, de csakhamar lemondott arról a kísérletről, hogy olvasson: egyetlen szót se értett meg az előtte fekvő regényből... Az idegei még remegtek a felindulástól, a sírás a torkát fojtogatta: maga se tudta, hogy mi történt vele... Talán igaza is volt, hogy ilyen illetlenül viselkedett, - és mégis: most egyszerre azt szeretne volna a legjobban, ha a kedvére kisírhatja magát... Egyszerre valami lágy bűnbánat-féle fogta el, úgy érezte, hogy helyrehozhatatlanul megsértett valakit, aki az ő okos és józan lelkében az álmokat, a poézist, a napsugaras boldogságot képviselte... Az ablakon át sokáig mozdulatlanul nézett ki a rügyező fákra, aztán leült az íróasztala elé és levelet írt... Ezt írta:

„Ne haragudjék, rám, nagyon ideges vagyok. Ugy-e megbocsát? Én remélem, hogy ki fogom engesztelni!”

A levelet megcímezte és elküldte, - és nem akadt egy hang, mely így szólott volna hozzá: Szegény, okos hideg Vilmám, hát a te sorsod is az lenne, mint azoké a gyöngye kis bolondoké, akik egy férfi pillantásától elszédülnek? Még a te híres energiád, finom ravaszságod is csak addig tartott, amíg a szíved nem volt érdekelve a dologban? Könnyü erősnek lenni, amíg ez a pillanat el nem érkezik, - most mutasd meg, amikor küszöbön a veszedelem, hogy csakugyan erősebb vagy a többinél!

Király Félix.

Vilma egy napon éppen készen volt a toalettjével, a szobaleány a vállára segítette a köpönyegét, amikor az előszoba ajtaján csöngetett valaki. Pár pillanat múlva egy ritka vendég lépett az ebédlőbe, melynek nagy tükre előtt Vilma a kalapját igazította; Király Félix, aki már vagy hat hét óta nem volt látható a Hontiék házatáján.

- Hát téged milyen jó szél hozott erre? - kérdezte a szép háziasszony az unokabátyjától.

Félix komoly arccal csókolta meg a hugocskája kezét.

- Ha füllenteni akarnék, azt mondhatnám, hogy erre volt dolgom s így eszembe jutott, hogy benézzek hozzád... De mivel ma abban a ritka hangulatban vagyok, hogy igazat beszélek, hát megvallom, hogy egyenesen hozzád jöttem...

Vilma beletűzte a drágaköves tűt a kalapjába, összefogta prémes köpönyegét, aztán mosolyogva szólott:

- E szerint valami fontos beszélni valód van velem... Helyes, de arra kérlek, hogy kísérelj el kocsimon a Lánchídig... Ugyse szeretek kísérelő nélkül menni, mert János ma nem fogta be a lovait s így idegen fiakkert használok. A Lánchídnál majd leteszlek, mert nekem Budán van dolgom...

- És mi dolgod van Budán?

- Ejnye, de szörnyen kíváncsi vagy... Egy szegény özvegyasszonyt akarok meglátogatni, aki rá van utalva a jó emberek segítségére... Ez azonban téged, te világ léhája, aligha érdekel...

Félix helyeslőleg bólintott, de az arca, a tréfás, gúnyos, komédiás arca, oly komoly maradt, hogy Vilma csodálkozva nézett rá. A bámulata még növekedett, amikor Félix így szólott hozzá:

- Nagyon kérlek rá, hogy halaszd el kissé a kocsikázásodat, mert igen fontos beszélni valóm van veled... Vesd le a köpönyeget és a kalapodat is, mert a beszélgetésünk, azt hiszem, hosszabb ideig fog tartani...

Vilmát annyira meglepte az unokabátyja kérése, hogy egy pillanatig zavartan nézett rá, majd levetette a köpönyegét és a kalapját. Ahogy sötétkék kosztümjében, melynek karcsu kabátja alól kívánatosan csillan ki puha selyemblúza, kíváncsian, kissé sápadtan megállott, Félix egy percig néma elragadtatással nézte... Csakugyan bájos és gyönyörű asszony volt: arca meghalványult ugyan kissé, s a szeméit valami sejtelemszerű fátyol árnyékolta be, de volt benne valami megkapó és titokzatos vonás, mely leánykorában teljesen idegen volt tőle... Mindaddig szóvalatlanul gyönyörködött benne, amíg Vilma türelmetlenül meg nem szólalt:

- Halljuk hát azt a komoly mondanivalót!... Azt hiszem szörnyű fontos dolgokról akarsz beszélni velem, ha te ilyen szertartásos és ünnepies vagy...

Félix intett neki, hogy üljön le, aztán maga is helyet foglalt az egyik bőrszéken. És szemét merően a hugára szegezve, szokatlan, izgatottságtól remegő hangon szólott:

- Az imént azt mondtad, hogy egy szegény özvegyasszonyt akarsz meglátogatni... Kijelentem, hogy nem beszélél igazat, szegény Vilmám... A te özvegy asszonyodat Szentgróthy grófnak hívják... Nem a szegény özvegygel akarsz jót cselekedni, hanem a gazdag és előkelő kegyelmes úrral...

Csöndesen, alig hallható hangon mondta ezt, de Vilma lángoló arccal ugrott föl a helyéből. És nyersen, magánkívül kiáltotta, miközben a bájos arca csodálatosan megváltozott:

- Megbolondultál?

- Nem bolondultam meg, szép Vilmám, de értek valamicskét a pszichológiához... Elég vén bűnös vagyok hozzá, hogy az ilyen kezdők lelkében olvasni tudjak... És nem is én vagyok az egyedüli, akit ilyen borzasztóan megszorítottál...

Vilma remegő ajakkal nézett rá, Király Félix pedig zavartalanul folytatta:

- Nem én vagyok az egyedüli, s talán én gondolnék a legutolsóknak arra, hogy téged ilyesmivel meggyanusítsalak... De van valaki, aki előtt egyetlen gondolatodat se titkolhatod el, aki halálos rémülettel figyel rád hetek és hónapok óta... Tudod, hogy kicsoda?... Az édesanyád... És az anyák szeme, szegény Vilmám, sohase szokott tévedni...

A fiatal asszony hangtalan rémülettel nézett a látogatójára, aki most csöndesen bólintott a fejével.

- Ha semmi se vett volna rá arra, hogy ebben a tónusban beszélgessek veled, az édesanyád könnyeiért még annak is kiteszem magamat, hogy az életedben se beszélsz többet hozzám... Lehet, hogy az inasoddal fogsz kidobadni, de azért megmondom, hogy rossz útra tértél, szegény hugocskám... Még nem vagy bűnös, de már csak egyetlen hajszál az, mely az alávalóságoktól és piszkosságoktól elválaszt... És hidd meg, majdnem elfacsarodik a szívem, mikor téged ilyenekkel vádollok...

Közelebb húzta a székét Vilmához, aki most már dacos pillantással nézett rá.

- Az én okos és józanészű Vilmám, mint rossz asszony: ha ez megtörténhetik, akkor már egyáltalában nincs tisztesség ezen a világon... A te tiszta, kék szemekkel, a te erős energiáddal és akaratoddal, a te becsületes jellemeddel nem lehet valaki olyanná, mint azok az alávaló, hisztérikus teremtések, akik minden lelkiismereti furdalás nélkül tudják megmérgezni egy jó ember életét... Hogy te piszkos bujkálásokat, hitvány cselszövéseket eszelj ki, csak hogy a bűnödhez hű maradhass: ha ez lehetséges, akkor nem is érdemes élni többé... Vilmám, okos Vilmám, becsületes Vilmám: nézz a szemembe, s mondd meg nekem, hogy csakugyan képes lennél-e ilyesmire?

Megszorította a fiatal asszony kezét, s a nagy, gyermekes szemében könnyek csillogtak... Oly őszintén, annyi melegséggel beszélt, hogy a Vilma pillantásából eltűnt az előbbi dacos pillantás; a rózsás arca égett a felindulástól, s a hangja vibrált a visszafojtott könnyektől:

- Ne mondd, hogy okos vagyok, mert én se vagyok okosabb, mint a többi szerelmes asszony... Minden asszony egyforma, ha egyszer a szíve megszólal... Szeretem azt az embert és boldog akarok lenni: ehhez nekem is van jogom... Ki kényszeríthet arra, hogy így éljem le az életemet?... Azt hiszed, hogy a vagyon meg a fényűzés kárpótolhatja az embert azért, hogy az igazi boldogságról lemond? Akkor inkább ma halok meg, mint holnap, mert sohase lesz erőm hozzá, hogy csak a szenvedésnek és a lemondásnak éljek...

Megindító kétségbeeséssel mondta ezt és Félix néma meghatottsággal nézett rá. Mily szép, mily bájos volt így, mennyivel tökéletesebb még, mint viruló leánykorában! A szenvedés valami lágy kifejezést adott az arcának, valami puha asszonyi vonást, melyért meg szoktak örülni a férfiak... Félix megcsókolta a huga forró kezét és halkán szólott:

- Édes kis Vilmám, ha tudnád, mennyire sajnállak!... Sírnivaló tudnék, ha arra gondolok, hogy én, a léha és könnyelmű fráter, kénytelen vagyok rá, hogy így beszéljek te veled, akire mindig úgy néztem föl, mint nálam erősebbre és okosabbra... De ezen túl kell esni, mert csak egy rossz

álom lehet az, mely téged ennyire megváltoztatott... Föl fogsz ébredni, mert te nem olyan anyagból vagy, mint a hitvány és haszontalan asszonyok... Nézz körül és dörzsöld meg a szemedet: a szenny, a titkolódzás, a hazugság nem méltó a te tisztaságodhoz és becsületességedhez... Szereted azt az embert? Nem igaz, százszor mondom, hogy nem igaz; csak a perverz írók mondhatják, hogy olyas valakit is szerethetünk, aki a becsülésünkre nem érdemes... És becsülheted-e azt, aki egy jó embert boldogtalanná akar tenni?... Egy érzéki ember pillanatnyi gyönyörűségéért akarod-e kockára tenni egy tisztességes férfi egész életét, egész nyugalmát, amit oly nagylelkűen rád bízott? Vilmám, ébredj föl, nézz a szemembe: te nem fogsz rossz lenni, te nem vagy képes rá, hogy alávaló légy!... Elfeledheted-e valamikor, hogy ez a szegény, nagy gyerek sírva borult a válladra, s mindenét neked adta, mert csak benned és általad él?... Meg tudnád ölni azt, aki a megholt atyád után a legjobb volt hozzád?... Nem, én tudom, hogy csak álmodtál: neked a becsületes asszonyok büszkeségével kell végigjárni földi utadat, azzal a tudattal, hogy egy derék embert boldoggá tettél...

Elhallgatott és könnyezve tekintett a hugára; Vilma az asztalra borult és keservesen sírt... Talán kis gyermekora óta most sírt először hangosan... Édes, bűnbánó könnyei végigfolytak rózsás arcán s megnedvesítették szőke haját; egész alakja reszketett a felindulástól, a szégyentől, a meghatottságtól: a rossz álomból, mely majdnem elvette a józan eszét, fölébredt...

A hatodfél-kilós úr.

Egy kora tavaszi napon, jóval éjfél után, zárt fogat állt meg a nyugati pályaudvar előtt. Az inas leugrott a bakról s kitárta a kocsí ajtaját: aztán alázatos hajlongással segítette le azt a fiatal hölgyet, aki a sötétkék plüsstakaró alatt helyet foglalt. A másik oldalon ezalatt egy havelockos ifjú úr ugrott ki sietve a kocsiból.

- Nem késtünk le? - kérdezte a fiatal nő aggódva.

Az inas megnézte az óráját.

- Nem, méltóságos asszony, csak tíz perccel múlt el tizenkét óra. Az orient express csak egy óra előtt érkezik Budapestre.

Vilma, - mert ő volt a fiatal hölgy - mosolyogva összébb fogta a köpönyegét, aztán jókedvűen belekarolt a kísérőjébe. És miközben a pályaudvar nagy várakozó csarnokán végigmentek, leányos zavarral szólott:

- Honti nagyot fog nézni, ha engem ilyen késő éjszakán itt talál!... De mivel a gyóntatóapám megparancsolta, hogy jó feleség legyek, hát szívesen feláldozom az éjszakai nyugalmamot, csakhogy bizonyosan a mennyországba jussak!...

A fiatal ember - kell-e mondanunk, hogy ő meg Király Félix volt? - helyeslőleg bólintott.

- Bravó, meg vagyok elégedve a tanítványommal... Vilma méltóságos asszony a mai napon megérdemli, hogy egyest kapjon a feleségtanból...

Vagy tizenöt percig ott sétálgattak a perronon, amikor végre élénkség támadt az üvegfedél alatt s az orient express tompa dübörgéssel berobogott a pályaudvarra. A mélyen alvó utasok közül csak egyetlen férfi szállt ki a magyar fővárosban: Honti úr, a Közgazdasági Bank igazgatója. Mivel Vilma és Király Félix óvatosan elbújtak a podgyászholdok mögé, a vezérigazgató nem vette észre, hogy várják s szigorúan, de kissé álmos szemmel adta át a holmiját a vasúti személyzetnek. Aztán maga is megindult a kijárási felé s ugyancsak nagyot nézett, amikor hátulról egy kicsike kéz ingerkedve befogta a szemét.

- Halljuk, eltalálja-e, hogy ki van itt? - kérdezte a kicsi kéz tulajdonosa.

Honti izgatottan hátra fordult, aztán egyszerre könnybe lábadt a szeme.

- Drága kis anyám, te ilyen késő éjszaka reám vársz?... És még ezt a szegény korhelyt is elraboltad egy éjszakára az orfeumtól?... Megérdemelnétek, hogy jól összeszidjalak benneteket, de annyira boldog vagyok, hogy még ezt a hallatlan könnyelműséget is megbocsátom...

Meghatottan a szívére szorította a feleségét, majd nyájasan megveregette a Király Félix vállát:

- Köszönöm, édes fiam, amiért ilyen kedves és udvarias voltál!... Mondhatom, hogy nagy örömet okoztatok nekem...

Mindenáron kényszerítette a fiatal urat, hogy az ő kocsijukon jöjjön be a városba, bár a tapintatos Félix erősen kardoskodott; hogy ő külön kocsin hajtat el az orfeum elé, ahol a Közgazdasági Bank egész folyószámla-osztálya várakozik rá. Honti azonban erőszakkal felkényszerítette a kocsira, sőt a kapunál még azt a propozíciót is fölvetette, hogy Félix, a viszontlátás öröme, náluk igyék még egy csésze teát. De a fiatal ember most már szigorúan megrázta a fejét.

- Kutyakötelességem ugyan, hogy a vezérigazgatóm parancsának engedelmeskedjem, de ezúttal bátor vagyok átlépni a viharos ellentállás terére... Mert bár a vezérigazgatómat tisztelem és becsülöm, de arra, hogy becsstelenséget elkövessek, még az ő kedvéért sem vállalkozom...

- Becstelenség, ha nálunk iszol meg egy csésze teát? - kérdezte Vilma bámulva.

- Az mindig az időtől és a körülményektől függ, szép húgom... Ha holnap délután megkinálsz egy csésze teával, azt mindenesetre köszönettel elfogadom... De ma este... már megbocsáss... ez egyszerűen impertinencia lenne a részemről..

- És miért lenne ma nagyobb impertinencia, mint holnap?

- Azt ne én tőlem kérdezd, hanem azoktól a középkori törvényhozóktól, akik nagy bölcsen törvénybe iktatták a következő paragrafust: Aki penigh a hosszú idő után összetalálkozó szerelmeseket zavarni merészeli, előbb lófarkon hordoztassék körül a városon, aztán vágassék négy darabra, hogy intő jelül szolgáljon mindeneknek!...

Vilma tréfásan arcul ütötte keztyűjével Félix urat, Honti pedig nevetve így szólott:

- Ez a fiatal ember fölöttébb szemtelen, de hogy igaza van, azt nem lehet letagadni... Egyezünk ki hát vele méltányos módon: a csésze tea helyett legközelebb egy pezsgős ebédet kap...

Jólelkűleg magához ölelte Félixet, aki hódolattal kezét csókolt bájos hugának, majd nagyot sóhajtva megindult az orfeum felé. De a kocsíúton még egyszer megállt és bánatosan megrázta a fejét.

- Mi bajod? - kérdezte Vilma nevetve. - Ha netalán arról lenne szó, hogy tíz-tizenöt forinttal kisegítselek...

Félix keservesen intett, aztán az érzés reszkető baritonján rebegette:

- Pénzről, nyomorult pénzről beszélsz nekem?... Nem hitvány anyagi dolog az, ami az én szívemet elfacsarja, hanem az a tudat, hogy én egyedül indulok neki a sötét éjszakának, míg ti... De jobb erről nem beszélni, mert mindjárt megpukkadok irigységemben...

Vilma hangosan elnevette magát, aztán dévajkódva szólott:

- Még szerencse, hogy gyorsan meg fogsz vigasztalódn... Az orfeumban találsz majd egy-két résztvevő lelket, amely a nagy bánatodat megosztja veled...

A fiatal úr kezét a szívére szorítva távozott, Hontiék pedig fölmentek a lakásukba. Karonfogva haladtak fölfelé a lépcsőkön, s a vezérigazgató azt a megfigyelést tette, hogy a felesége megváltozott a távolléte alatt... A hangos, kissé túleleven Vilma szinte alázatosan húzódott melléje a homályos lépcsőházban s halkán, asszonyos szelídséggel kérdezte:

- Édes kis uram, ugy-e elfűjták a rossz kedvét és az idegességét? Ha tudná, hogy milyen türelmetlenséggel vártam haza!... Annyira vártam, hogy majd csaknem megbetegedtem belé...

Honti magához szorította a felesége lángoló arcát s a könnyezésig meghatva suttogetta:

- Én nem tudom elmesélni neked, hogy micsoda érzések közt vártam ezt a napot!... Én csak most tudtam meg igazán, hogy te, drága szívem, mim vagy nekem...

A lakás fényesen ki volt világítva, az ebédlő asztala szinte roskadozott a gazdag hideg buffet terhe alatt, a szamovár alatt pedig kisérteties kék láng lobogott. Vilma hizelkedve kiszolgálta az urát, aztán alázatosan odakuporodott az ölébe... És csöndesen, álmodozva, kissé szomorúan szólott:

- Mondd, meg tudsz-e bocsátani nekem?... Ha szeretsz, akkor mondd azt az egy szót, hogy megbocsátasz...

- Mit bocsássak meg? - kérdezte Honti bámulva.

- Ne kérdezd, csak súgd a fülembe, hogy megbocsátasz... És sohase kérdezd, hogy mi az a nagy bűn, amit elkövettem ellened...

Honti tágra nyílt szemmel, de egy gyermek megingathatatlan bizalmával tekintett a felesége szemébe és megindulva rebegette:

- Én lennék az, aki teneked megbocsát valamit, én, aki egész életemen át se tudom meghálálni, hogy ennyire boldoggá tettél?... Hiszen sokszor azt hiszem, hogy csak egy hihetetlen álmot élek... Mert nem álom-e, hogy a te fiatalságodat és jókedvedet mindig itt érzem körülöttem?...

Hálásan odahajolt a feleségéhez, hogy a haját megcsókolja, de Vilma egy hirtelen mozdulattal megelőzte; egyszerre odaborult az urára, s forró ajkát odatapasztotta a férfi kezére... Ismét kezet csókolt néki, mint egyszer, régen, fiatal, rózsás leánykorában, amikor Honti sírva könnyörgött hozzá, hogy a felesége legyen. Mi történt az okos, a szenvedélyes, a derüs lelkében, hogy asszonyi méltóságáról ennyire megfeledkezett?... Akkor bizonyosan tudta, hogy a gyöngé Hontit még jobban magába bolondítja az alázatosságával, de mit akart most, amikor a férfi már úgyis tehetetlen rabszolgája volt?... Csakugyan az őszinte bűnbánat lett-e úrrá a lelkében?... Tudatára ébredt-e valóban annak: mily végtelen hálával tartozik e jó és nemes-szívű embernek, aki rangot és pozíciót adott neki s hercegi fényűzéssel vette körül?... Az asszonyok titokzatosan finom ösztönével érezte-e meg: milyen feneketlen, sötét mélységbe ugornak, ha a jólét, a vagyon, a csillogás e kívánatos milieujét megkockáztatná egy bizonytalan szerelmi kalandért, mely arra kényszerítené, hogy piszkos rejtőzködések, hazug kifogások közt töltsse az életét?... Józan és becsületes lény megundorodott-e attól a szennytől, melybe a hűtlen asszonyok elmerülnek s a léha fiú erkölcsi prédikációja fogékonyabbá tette-e az ura jósága, szerelme és önfeláldozása iránt?... Mindezekre a kérdésekre csak az a hatalmas lény tudott volna választ adni, aki az asszonyok szövevényes lelkében is úgy olvas, mint a nyitott könyvben... De akárhogy volt, a Honti szemét elborították a könnyek, a szíve pedig elfacsarodott attól a boldogságtól, hogy ez a virágzó, édes, kékszemű teremtes e pillanatban egészen az övé... Oly erővel szorította magához a feleségét, hogy szinte maga is belesápadt, s lehunyt szemmel, az izgatottságtól remegve suttogta:

- Sokat szenvedtem, de ez a perc mindenért kárpótol... Nézz rám... jöjj közelebb hozzám... hadd érezzem, hogy ezúttal nem álmodom...

Egy tavaszi napon volt, májusban, mikor az akácfák virulni kezdenek a budapesti körutakon, mikor száz és száz csillogó színfolt reszket az aranyos napsugárban, a szerelem és az ifjúság gyöngyvirágillatos évadja derekán: a Közgazdasági Bank előtt kékselyembéléses landauer állt meg. A fogat belsejéből egy tavaszikabátos fiatal asszony szállt ki, utána pedig egy délfrancia kosztümbe öltözött hölgyet segített ki az egyenruhás inas; ez a hölgy, egy fölöttébb furcsán pislogó, pólyás legénykét tartott vigyázva a karjai közt.

Dél volt, pár perccel egy óra előtt. Az aszfalton elegáns sétálók sűrögtek, a kirakatok ragyogtak a verőfényben, tarka automobilmek száguldtak el az olajfestékes palota előtt. A bankból most áradt kifelé a hivatalnokok serege; trécselő, cigarettázó fiatal urak, akiket a napi munka távolról se bágyasztott el annyira, hogy a járó-kelő asszonyokat szemügyre ne vegyék...

A fiatal asszony gyöngéd pillantást vetett a babára, azután mosolyogva szembenézett a fiatal urakkal. Mindannyian meglepetve kapták le kalapjaikat, azután szerényen el akartak tűnni az utca forgatagában, de Hontiné - mert ő volt - megbotránkozva rázta meg aranszőke fejét s neheztelve, sértődött hangon szólt:

- Ejnye, hát meg se nézik a kis fiamat?

A következő pillanatban lelkes ifjúság vette körül a pólyás legényt és a délfranciaországi dadát. A sokaság mindinkább szaporodott s az ifjú csirkefogók, alattomos pillantást vetve a bájos mamára, őszinte bámulattal kiáltották:

- Milyen gyönyörű gyerek, egészen a méltóságos asszony... Ugyanaz a kék szeme van és ugyanaz a gyönyörű, pisze orrocskája...

Wogenheim Gyula kivette a fiatal urat a dadája kezéből és miközben a magasba emelte, artikulálatlan hangokat hallatott... Cauders Félix rapszodikus kiáltásokba tört ki, lelkesen, szinte fanatikusan ismételve:

- Becsülemche, sohase láttam ilyen gyönyörű techemtést...

Vajjon a mamát vagy a kis babát gondolta-e, az e pillanatban megfejthetetlen titok maradt...

Rubin és Rauch - a cégvezető és a börzei disponens - örömríkoltva kezét csókoltak a méltóságos asszonynak, a babára vonatkozólag pedig kijelentették, hogy ezidőszerint ez a legszebb gyerek Budapesten... És míg Hontiné anyai büszkeséggel hallgatta a bókjaikat, ők a földig hajolva távoztak, csak a biztos távolságban szólva egymáshoz:

- Was sagen Sie da dazu? Schön, was?...

Egy órakor Király Félix is megjelent a kapu aljában s megpillantva a babát, komolyan így szólt:

- Illetlen fickó, talán kezét csókolnál a nagybácsidnak?... Hát ezért öregedtem meg becsületben, hogy még a kisöcsém se tiszteljen?

A baba nem reagált erre a felszólításra, csak az édesanyja mondta ragyogó szemmel:

- Ne beszélj ilyen hangon ezzel az úrral, mert ez az úr hatodfél kilós, ha tudni akarod...

A hatodfél kilós úr e pillanatban kétségbeesett kísérleteket tett, hogy kezét a pólyából kiszabadítsa. Látván azonban e kísérletek hiú voltát, legalább boldogan repesni kezdett a vezérigazgató úr ő méltósága felé, aki most a foyerból az utcára lépett...

A fátyolos hölgy

- A férfiak önzését, - mondta az öreg Jablonkay ezredes, akit az olvasóteremben afféle szerelmi szaktekintélynek tartottak, - semmi se bizonyítja jobban, mint az a történet, mely harminc és egynéhány évvel ezelőtt esett meg egy testi-lelki pajtásommal, amikor még mind a ketten hadnagyok voltunk. Ő maga mesélte el nekem a kis epizódot, pedig becsületesen mondom, hogy nem volt mit dicsekednie vele.

Ez a fiatal katona bizonyára nem született arra, hogy a tudományos akadémiák számára értekezéseket írjon, mert nem túlzok, mikor azt állítom, hogy annyi komolyság se volt benne, mint egy cserebogárban, vagy egy szitakötőben. Örökké kalandokon és léhaságokon járt az esze, s a jelleme akkor se változott meg, amikor egy bájos, fiatal és előkelő leány annyira belebolondult, hogy feleségül ment hozzá.

A házasság nem volt boldog: a hadnagy teljesítette ugyan a férji kötelességeit, a társaságokban szorgalmasan megjelent a fiatal asszonnyal, a színházi páholyokban, a multságokon is mutatkozott vele, de ha becsülettel megszökhetett hazulról, bizony nem volt ő az a legény, aki a kínálkozó alkalmat föl ne használta volna. A kaszinóban azután is nagy pénzekben kártyázt, de ennél még sokkal nagyobb baj volt, hogy olyan nőszemélyek után futkosott, akiket egy napon ugyancsak nem lehetett volna emlegetni a feleségével.

Már vagy két esztendő óta tartott ez a különös házasság, a fiatal teremtés mind lemondóbb arccal mutatkozott nagy néha az ura karján, amikor Kuthy, - így hívták a barátomat, - egy napon földült arccal hívott félre a tisztí kaszinóban, ahol épp a köteles fegyellemmel hallgattuk a kövér őrnagy anekdotáit.

- Baj van, - mondta sápadtan, miközben magával cipelt a teljesen kihalt olvasószobába.

- Miféle baj?

- A feleségem megcsal valakivel, akit még nem ismerek.

- Megbolondultál?

- Te se hiszed, ugy-e, hogy ilyesmire képes? Hát olvasd el ezt a levelet, majd másképp beszélsz.

A zubbonyából egy összegyűrt papirdarabot szedett elő, amelyen a következő sorok állottak:

„Ön nyugodtan kártyázik és udvarol, de azt eszébe se jut megkérdezni, hogy a felesége ez idő alatt mivel szórakozik? Pedig, ha kíváncsi lenne rá, olyan ujságokat hallana, amelyek okvetlenül érdekelnék. Ő nagysága se esett ám a feje lágyára, s ha csak arról van szó, hogy vigasztalót szerezzen magának, hát bizonyos lehet benne, hogy ő is fog találni egy vállalkozó szellemet. Sőt, ha éppen tudni akarja, már szerencsésen meg is találta ezt a részvevő lelket... Ha egyszer estefelé elfáradna a Serfőző-utcába, talán a saját szemével meglátná azt a lefátyolozott hölgyet, aki sietve, remegő léptekkel tűnik el a 10. számú házban. Nem mondom meg, hogy kicsoda ez a hölgy, de ha a fátyolát ügyesen föllebbenti, azt hiszem, nagyot fog kiáltani meglepetésében. A többit most már egészen önre bízva: - *Egy úr, aki sokat jár a Serfőző-utcában.*”

- Mit szólsz ehhez a levélhez? - kérdezte Kuthy, miközben a kezemet lázasan megragadta.

- Azt mondom, hogy ostoba rágalom... Piszkos és alávaló rágalom, mint a többi, amit a névtelen levélírók a tollukra vesznek... Különbösen hiszen megvan a módod hozzá, hogy önmagad kideríthesd az igazságot.

- Hogyan?

- Egyszerűen úgy, hogy két-három napon át csakugyan el fogsz menni a Serfőző-utcába. Ha az a gazember igazat beszél, akkor bizonyosan találkozni fogsz a fátyolos hölgygel...

- És ha találkozom vele, akkor ütött az utolsó órája, - mondta Kuthy hadnagy, miközben a levelet visszadugta a zubbonya zsebébe.

Nem akartam elbocsátani, mert féltem tőle, hogy valami ostobaságot cselekszik, de csak nagy fáradsággal tudtam rávenni, hogy még vagy félórát ott töltsön a kaszinóban.

- Mit akarsz most? - kérdeztem tőle vállatvonva. - E pillanatban öt perccel múlt négy óra, az elfátyolozott hölgy pedig csak alkonyattájt szokott megjelenni a Serfőző-utcában. Ha azt nem akarod, hogy a külvárosi utcagyerekek utánad fussanak, akkor várd be itt nyugodtan az estét... A gyilkolástól, semmit se félj, nem fogsz elkésni...

A rábeszélésemre ott maradt az olvasószobában, rágyújtott egy szivarra, melyből többet elrágott, mint fölfüstölt, s közben olyan módon kapkodott a fejéhez, mintha egyenesen megőrült volna.

- A tűzbe tettem volna érte a kezemet, - mondta elkeseredve. - Ha ez az asszony képes volt arra, hogy alávaló legyen, akkor nincs többé becsületes asszony az egész világon...

Bár a pillanat nem igen volt alkalmas arra, hogy erkölcsi prédikációkba bocsátkozzam, mégis szükségesnek tartottam, hogy a szomorú alkalomból kissé megmossam a barátom fejét.

- Most beláthatod, hogy mennyi fájdalmat okoztál a feleségednek, - mondtam szigorúan. - Ugy-e, hogy kétségbeejt az a tudat, hogy ez a szegény teremtés esetleg a más férfi udvarlását meghallgatta? De arra még egy pillanatig se gondoltál, hogy a feleséged is hányszor esett kétségbe, mikor a kalandjaidat besúgták neki...

- Nagyon furcsa, hogy most ilyen számárságokon jár az eszed, - mondta Kuthy hadnagy bosszusan.

Közben hatot mutatott az olvasóterem órája, s mivel a barátomat most már hajókötelekkel se lehetett volna ott tartani tovább a kaszinóban, én is felkerekedtem vele, hogy elkísérjem az Isten háta mögött fekvő Serfőző-utcába. Egyedül semmi szín alatt se engedtem volna elmenni ebben a lelkiállapotban, mert csakugyan attól lehetett tartani, hogy valami borzasztó és helyrehozhatatlan örültséget követ el.

Jó másfélóráig leskelődtünk a külvárosi házak között, de már hét, sőt nyolc óra is elmúlt, anélkül, hogy a fátyolos hölgyet megpillantottuk volna. Mikor a távoli, Bakács-téri templomban az óra félkilencet ütött, végre kifogyott a Kuthy hadnagy türelme.

- Azt hiszem, megtudta, hogy várok rá, - mondta izgatottan.

- Hát mit fogsz tenni?

- Hazamegyek és egyenesen megmutatom neki a névtelen levelet. Nyugodt lehetsz, hogy a legelső szaváról megismerem, vajjon csakugyan megcsalt-e? És ha megcsalt, akkor leszámolok vele, arról bizonyos lehetsz...

Elkísértem egészen a kapuig, s ha az illendőség vissza nem tart, talán a lakásba is fölmentem volna vele, annyira aggódtam, hogy valami ostobaságot cselekszik. De a kapuban sietve kezét rázott velem, miközben vésztióslóan így szólott:

- Most már nincs szükségem tanura...

Nem tartozom a nyughatatlan vérű emberek közé, sőt elmondhatom, hogy nagyon ritkán voltam izgatott életemben, de azon az éjjelen nem igen hunytam le a szememet. Folyton együgyü rémképeket láttam, s úgy képzeltem, hogy a szép Kuthyné piros vére talán épp ebben a pillanatban ömlik végig a hófehér vánkosokon... Az izgatottság később annyira elfogott, hogy felöltöztem s a Kuthyék lakása elé hajtottam, szinte reszketve a félelemtől, hogy csoportosulást fogok találni a kapu előtt. De az utca kihalt és üres volt és a másodemeleti lakás ablakaira misztikus titokzatossággal bocsátkoztak le a csipkével diszített selyemfüggönyök...

Másnap már korán reggel ott voltam a kaszárnya mellett levő kávéházban, ahol a barátommal reggelizni szoktam. Úgy tettem, mintha ujságot olvasnék, de a szemem mindegyre az ajtón járt, s mondhatom, hogy óriási kő szakadt le a szívemről, amikor félkilenc felé viruló frissességben láttam belépni a mosolygó Kuthy hadnagyot.

- Mi ujság? - kérdeztem tőle, míg a szívem dobogott a fölindulástól.

A hadnagy jóízűen elnevette magát.

- Mondhatom, hogy különös fiu vagy, - mondta vállatvonva. - Te olvasod a reggeli lapokat és tőlem kérdezed, hogy mi ujság?

- Ne légy ostoba, jól érted, hogy mit akarok tudni, - szóltam bosszusan.

- A névtelen levélről beszélsz?

- Persze, hogy arról.

A hadnagy beletette a cukrot a teájába, kedélyesen megkeverte a forró italt, aztán jólelkűleg megcirógatta az arcomat.

- Csacsi vagy, - mondta jóakaró lenézéssel, miközben boldog gyermek módjára tekintett a szemem közé. - Hát te egy pillanatig is tudtál hinni abban, hogy Mariska hűtelen lenne hozzám?

- Úgy emlékszem, hogy nem én voltam az a csacsi, - szóltam csodálkozva.

- Te voltál, mert én ugyancsak nem vettem komolyan az egész dolgot. Mindjárt tudtam, hogy valami bolondos tréfáról van szó, s amint kiderült, nem is csalódtam, mert a névtelen levelet nem valami gaz rágalmazó írta, hanem a feleségem ő nagysága. Az este sírva bevallott nekem mindent, s azt is elmondta, hogy csak a féltékenységemet akarta próbára tenni. Valami haszontalan barátnője ugyanis telebeszélte a fejét azzal, hogy én egy színésznőbe szerelmes vagyok...

Diadalmasan megveregette a vállamat, s aki így látta, ugyancsak nem ismert volna benne arra a felbőszült tigrisre, aki tegnap este oly vérbeborult aggyal járt-kelt a külvárosi Serfőző-utcában... Olyan jókedve volt, hogy a pincérnek egy forint borralalót adott, az öreg pénztáros-kisasszonynak pedig, aki ott szokott bóbiskolni a likőrös üvegek között, gavallérosan megcsipkedte az állát...

Félóra mulva átmentünk a kaszárnyába - és ekkor, míg a sáros kocsíúton keresztülbaktattunk, a barátom egyszerre megszólalt. Csak pár szót mondott, de ez a pár szó megdöbbenítő tükre volt a férfiak hihetetlen önzésének, oly frappáns és hűséges tükre, hogy még most, harminc év mulva is mindig visszagondolok rá, amikor a férfiúségről szó esik. Ezt mondta:

- Jobb szeretem egy vak lónál, hogy az az ostoba félreértés kiderült... Ma délután légyottam van egy gyönyörű asszonnal, s ki az ördög tudna olyan cinikus lenni, hogy ilyen lelkiállapotban légyottra menne? De most, hogy a Mariskám hűsége ismét oly tisztán ragyog, mint a nap az égen, Istennek hála, semmi se kényszerít arra, hogy azokról az édes csókokról lemondjak...

A pezsgő

Éjfél körül járt az idő, de az étterem még tele volt vendégekkel. Aznap új operettet adtak a Népszínházban, angol operettet, melyben minden mondat után táncot járnak, s a földszint, a páholyok szép asszonyaiból jutott egynéhány az új vendéglőnek is, amelyet az őszi évad elején nyitottak meg az egyik elegáns belvárosi utcában. A tulajdonos Londonból hozta a szaktudományát, s több évi magas szolgálat után - nagyhercegeket, sőt aktiv királyokat is kiszolgált - egy napon elfogta a honvágy, s az angol klubok mintájára nagyuriasan kényelmes restaurant-t nyitott az előkelő Budapest számára. A szép helyiségnek csakhamar híre futott, de mivel a pénzügyi helyzete sok idő óta nyomott volt, az ambiciózus mesternek még nem igen volt alkalmja arra, hogy magát és fényes vállalatát kitüntesse. Ez volt talán a legelső este, amikor a pompás helyiség egészen megtelt, s a pincérek, - csupa pompás, kiválogatott fickó - élénk sürgéssel-forgással szaladtak ide-oda az asztalok körül.

Szemben a tejuveges bejárattal virágokkal díszített, hófehér asztal mellett, egy gyönyörű, délceg termetű aggastyán ült. Domboru mellén ragyogó redingót feszült meg, gomblyukában pedig egy szál harmatos gardénia ékeskedett. Az aggastyán pompásan ápolt diplomata-szakálla fagyos nyugalommal lebegett a rózsásan derengő hal fölött s mikor kiegyenesedve, ajkához emelte a poharát, egy egzotikus rendjel drágakövei csillogtak meg a káprázatos világosságban. Százat lehetett volna tenni egy ellen, hogy e vendég az angol felsőház tágja: aki Indiából, vagy egy más gyarmatból hazatérve, vetődött egy félnapra Budapestre.

Az aggastyán izletes menüt rendelt, vacsora után pedig, mikor a pincér a csemegés tálat elvitte előle, az öreg Bock egy kitűnő gyártmányára gyujtott. Jó ideig szótlanul nézegette az étterem vendégeit, azután egy szemhunyorítással magához intette a lesben álló pikkolót.

- Micsoda pezsgőtök van, kis fiam? - kérdezte a babszemnyi legénytől.

A gyerek behunyt szemmel recitálta végig a divatos pezsgőgyárak nevét.

- Tudod mit? - mondta az öreg úr nyájasan. - Hozz egy palack jéghideg Moët és Chandon-t...

Ha valaki akkor a pikkolóval a konyhába szalad, különös, sőt érthetetlen dialóg üti meg oda-künn a fülét. A gyerek ugyanis megrendelte a pezsgőt, a vendéglős pedig kíváncsian nézett föl a számológönyv lapjairól.

- Hova lesz a pezsgő?

- Az öreg grófnak az első fülkében, - válaszolta illedelmesen a kis fiu.

- A rendjeles öreg urnak?

- Igenis, főnök úr...

A vendéglős ekkor hangosan elkáromkodta magát, majd e furcsa, sőt érthetetlen szavakra fakadt:

- A vén svihák, úgy látszik, szemtelen...

Aki e rejtélyes szavak indító oka iránt érdeklődik, azt fölkérem, hogy maradjon itt velem, amíg az étterem úgy félkettő táján kiürül. Mert ez az az időpont, mikor az öreg szenátor is komolyan készülődni kezd a távozásra...

*

Ekkor történt ugyanis, hogy a vendéglős - konyhai búvóhelyét elhagyva - komoly arccal belépett az étterembe. Egy darabig haragosan nézett a sürgölődő pincérekre, fülön csípett egy pikkolót, aki az asztalkendőről hanyagul söpörte le a morzsákat, majd erős elhatározással odalépett az aggastyán asztala mellé.

- Ön ma este pezsgőt rendelt vacsora után! - szólott szigorúan az étterem lelegegánsabb vendégéhez.

Az öreg úr szégyenkezve elmosolyodott, mint a gyermek, akit váratlanul huncutságon kaptak.

- Igen, hoztattam egy palack Moët és Chandont... A vacsora nagyon is bőséges volt, s a hal meg a fácán után az ember szomjazik egy kis pezsgőre. És őszintén szólva, abban a hitben voltam, hogy a pezsgő együtt jár a vacsorával...

A vendéglős e szavakra megvetéssel huzta föl bozontos szemöldökét.

- Tisztelt úr, ön most füllent... Ön épp oly jól tudja, mint én, hogy a pezsgőről szó se volt a szerződésben... Sőt a borokra nézve is abban állapodtunk meg, hogy csak a palackok lesznek igaziak, az ital ellenben közönséges kocsisbor lesz... Most tehát - hogy enyhén szóljak - tudva letagadja az igazságot...

Az aggastyán mentegetőző mozdulatot tett, a vendéglős azonban szigorúan folytatta:

- Nem hiába, hogy az első perctől fogva nem bíztam önben, látom, hogy az emberismeretem most se csalt meg... Jól tudja, hogy tizenhat szerződött vendég vacsorált itt ma este, de egyik se engedte meg magának azt a szemtelenséget, hogy francia pezsgőt hozasson... Mindannyian kitűnően vacsoráztak, de a különböző fogások mellé ugyanazt a kocsisbort itták... Valamennyien teljes megelégedésemre működtek, mert a rossz italt olyan arcjátékkal szűrösölték, mintha a zöld pohárban csupa rajnai, meg mozeli bor lenne... De ön... A bor úgyszólván érintetlenül maradt a pohárában, mert már a hálnál azon járt az esze, hogy pezsgőt hozat...

Az öreg úr lesütötte a szemét.

- Bocsásson meg, de valaha nem gondoltam, hogy ilyen kenyérkeresetre szorulok. Magamnak is virágzó borüzletem volt s az egész Tiszamentén az én ügynökeim kószáltak, így hát értek valamicskét az italhoz, s becsületszavamra állíthatom, hogy a maga asztali bora közönséges uborkalé...

- Uborkalé? - fortyant föl a vendéglős dühösen. - Hát azt hiszi, hogy aszuval, meg csemegeborokkal fogom traktálni? Tisztelt úr, jöjjünk tisztába a dolgokkal, - mert a szemtelenkedést, annyit előre mondhatok, nem tűröm...

A vendéglős e szavakra széket húzott az asztal mellé s intett az aggastyánnak is, hogy üljön le. Aztán az üzletember hidegségével így szólott:

- Mert miről van szó? Arról ugyebár, hogy az előkelő közönséget ideszoktassam a vendéglőbe? Minthogy manapság semmi se megy könnyen, én is követtem külföldi szaktársaim példáját s több impozáns, jóképű vendéget szerződtettem egy hónapra a vendéglőmbé. Ha a fizető közönség azt látja, hogy előkelő uraságok járnak ide, hát lassankint ő is csak ideszokik... Tizennyolc embernek minden nap grand diner, ez, a vak is láthatja, nem kicsinység... Úgy terveztem, hogy önök a társadalom elitejét fogják képviselni s a ruhájukat is magam rendeltem a szabónál... Önt, a szenátor-tipust, redingotba öltöztettem, Mayert külföldi tábormoknak maszkiroztuk. Takács úr a fiatal kaszinó-tipust ábrázolja, Kovács és Kovácsné pedig a nászutas házaspárt... Mit gondol, én a szeméten találtam a pénzemet? A Kovácsné toalettje egymaga száz forintomba került s a redingotért is kifizettem negyvenöt forintot... És mindezt annak a reményében, hogy az üzletmenet egyszer csak nekilendül... Azt hiszem,

kevés olyan szinekura van, mint amilyenbe magukat beleültem... A miniszter is kisebb úr, mint maguk, mert mindössze csak annyi a dolguk, hogy jól vacsoráljanak... Este hétig szabadon járhatnak a teendőik után, hétkor pedig felöltöznek a dinerhez... Hal, filet, szárnyas, befőtt, parfait: teringtét, ezzel egy uralkodó herceg is beérné... Most még csak az hiányzik, hogy pezsgőt is fölszolgáltassak, - két hónap múlva aztán becsukhatom az egész boltot...

Az előkelő aggastyán, e hosszú beszéd hallatára úgy összezsugorodott, mint egy sündisznó. A vendéglős azonban nem sok ügyet vetett a szánalmas metamorfózisra.

- Mi kvalifikációja van önnek, hogy ilyen dús lakomához jusson mindennap? A tiszteletre méltó, hófehér szakállá meg az az adománya, hogy kitünő étvágyal rendelkezik... Amikor szerződtettem, az arcáról rítt le a nyomorúság, most minden vendég nagykövetnek vagy miniszternek nézi... Az arca is úgy megtelt, mint egy préposté... Két nap óta még a tokája is megduplázódott... És a hála?... A jószágomért annyiból áll a hálája, hogy a hátam mögött úgy viselkedik, mint egy becsípett jogász...

Az öreg úr bűnbánólag bólogatott:

- Igaza van, magam is belátom, hogy hibás vagyok... De bocsásson meg, ígérem, hogy sohase teszem többé. Holnaptól fogva mennyei gyönyörűséggel fogom szürcsölni a zöld pohárból a kocsisbort...

- Ajánlom is, hogy többé ki ne rúgjon a hámból... Mert ha még egyszer így viselkedik, hát azonnal pusztulhat...

A vendéglős ezzel köszönés nélkül visszavonult, az aggastyán pedig lassu léptekkel távozott az elegáns helyiségből. Egy darabig lehorgasztott fővel baktatott, de a Kerepesi-úton szomorúan megszólalt:

- Úgy kell, megérdemeltem a leckét... Még pezsgőre, francia pezsgőre szomjazom, mikor a szegény családom kenyeret és aludttejet vacsorál...

-&-